

**Els somnis i la realitat:
els primers anys de la
transició a l'Hospitalet
(1976-1979)**

Jesús A. Vila

**PER LA LLIBERTAT
PER L'AMNISTIA
PER L'ESTATUT D'AUTO
MIA:**

**ABSTENCIÓ
AL REFERENDUM DEL
FORMISME**

SENSE AQUESTES CONDICIONS MINIMES DE DEMOCRACIA, FINS
QUE NO QUEDI NI UN SOL PRES POLITIC A LES PRESONS, SI NO ES
PODEN GARANTIR LES LLIBERTATS POLITIQUES SENSE EXCLU-
SIONS, SENSE EL GÓVERN PROVISIONAL DE LA GENERALITAT DE
CATALUNYA, NO POT HAVER-HI REALMENT DEMOCRACIA, SINO
UNICAMENT EL CONTINUISME DE LES INSTITUCIONS FRANQUI-
TES QUE DURANT 40 ANYS HAN NEGAT LA LLIBERTAT I LA
DEMOCRACIA.

SIN ESTAS CONDICIONES MINIMAS DE DEMOCRACIA, HASTA QUE
NO QUEDA NI UN SOLO PRES POLITICO EN LAS CARCELES, SI NO
SE PUEDEN GARANTIZAR LAS LIBERTADES POLITICAS SIN EXCLU-
SIONES, SIN EL GOBIERNO PROVISIONAL DE LA GENERALITAT DE
CATALUNYA, NO PUEDE HABER REALMENTE DEMOCRACIA, SINO
UNICAMENTE EL CONTINUISMO DE LAS INSTITUCIONES FRAN-
QUISTAS QUE DURANTE 40 AÑOS HAN NEGADO LA LIBERTAD Y
LA DEMOCRACIA.

EMBLEMA DEMOCRATICA DE L'HOSPITALET

Els somnis i la realitat: els primers anys de la transició a l'Hospitalet

Jesús A. Vila

Periodista. Llicenciat en Història. Universitat de Barcelona.

No hi ha un total consens entre els historiadors del «temps present» sobre els inicis i el final de la transició política de la dictadura franquista al règim de monarquia parlamentària durant el darrer quart del segle passat. Però, en qualsevol cas, sembla que l'etapa precedent d'aquest període caldria situar-la a les acaballes dels anys 60, i l'etapa final, a la tardor de 1982, quan es produeix, sense fractures¹, el canvi de poder de la dreta tradicional que ha governat el país des de 1939, a la socialdemocràcia de Felipe González. Un punt d'inflexió inicial el marca, sens dubte, la mort del general Franco el 20 de novembre de 1975, però hi ha altres dades de rellevància històrica que fixen la dinàmica d'aquests anys: els primers conflictes seriosos a la mineria asturiana de principis dels seixanta i el naixement de les primeres comissions obreres; les protestes d'estudiants de finals dels 60; la proclamació de l'Estat d'Excepció de 1969; el judici de Burgos contra militants d'ETA; l'execució de Carrero Blanco; la mort de Puig Antich i l'afusellament de militants del FRAP i d'ETA; la caiguda del primer govern de la monarquia i l'estratègia del continuisme sense Franco; la Llei de la reforma política —aprovada només cinc dies després del fracàs de la vaga general impulsada per la Coordinadora de Forces Democràtiques— que dinamitarà el corpus legal del Movimiento per impulsar definitivament l'estratègia de la ruptura pactada; els resultats electorals de les Constituents; l'aprovació de la Constitució, els Pactes de la Moncloa, l'aprovació dels estatuts autonòmics... esdeveniments històrics, tots ells, d'una enorme transcendència per configurar una nova realitat.

¹ De manera general caldria llegir les actes del Congreso Intenacional de Historia de la Transición y Consolidación democrática en España (1975-1986), recollides a TUSELL, J.; MARIN, J. M.; SEPÚLVEDA, I.; SUEIRO, S. i MATEOS, A. (ed.). *Historia de la transición y consolidación democrática en España*. Vol 18 (Transición y consolidación política. Estructura territorial del Estado). Madrid: UNED/UAM, 1955 i SOTO, A.; MARÍN, J. M., DÍAZ GIJÓN, J. R.; MARTÍNEZ LILLO, P. i PAN-MONTOJO, J. L., (ed.) *Historia de la transición y consolidación democrática en España*. Vol 2 (Perspectiva Internacional. Análisis comparado. Política exterior. Economía, sindicatos y sociedad). Madrid: UNED/UAM, 1955. El gruix de les aportacions historiogràfiques sobre aquest període relativament recent és espectacular: no hi ha menys d'una vintena d'obres generals sobre el tema, múltiples cròniques periodístiques en forma de llibre, desenes de

En la perspectiva del temps, costa de creure que en tan pocs anys es produïssin tantes dinàmiques diverses i, sobretot, que moltes d'aquestes dinàmiques estiguessin impulsades des de la societat civil, tradicionalment desmotivada, desmobilitzada i atemorida al llarg dels 38 anys de dictadura. La sortida final del règim no es va produir com els sectors més actius de la mobilització antifranquista dels anys 70 podien preferir, però ningú pot negar un actiu protagonisme de masses. Un protagonisme que va durar pràcticament tot el que va durar la transició: si la forta dinàmica social va començar arreu, d'una manera extensa i generalitzada cap a finals del 1969, i va anar creixent fins els moments culminants del 76-77, es va anar mitigant a mesura que s'institucionalitzaven les conductes democràtiques fins a dissoldre's, per pràctica inaniada, durant el primer govern felipista.

Això va ser general al país, i d'una manera destacada a Catalunya, a les àrees metropolitanes on s'havia condensat l'exteriorització de la protesta ciutadana i obrera. El cas del Baix Llobregat i de l'Hospitalet, específicament, són ben eloqüents al respecte. Tan abruptament com havien sorgit i es van articular els primers moviments de protesta, van decaure les mobilitzacions. Però ni l'antifranquisme actiu ni la desmobilització posterior van ser conseqüència de l'espontaneïtat de la ciutadania: aquestes accions sempre són el resultat de contradiccions en el seu punt límit que, en funció de les estratègies polítiques i del grau d'entusiasme o de desconcert generalitzat dels protagonistes socials, s'activen o es liquiden.

Entre les lectures oficialistes de la transició política a Espanya que la consideren un model de canvi de règim dissenyat des de les estructures de l'Estat amb una limitada participació social, i els que interpreten que sense la participació massiva dels espanyols contra el franquisme, el continuisme del règim estava assegurat, sembla que hi hauria un punt mig que s'aproparia més a la realitat: en definitiva, la transició va tenir alguna virtut i un enorme conglomerat de defectes. La principal virtut: que el país es va desempallegar d'un règim periclitat, desprestigiada i sense possibi-

memòries de protagonistes del període, més d'una dotzena de llibres centrats en el paper de la monarquia en aquest període i potser sobrepassen el centenar les monografies i assajos sobre alguns aspectes de la transició que poden ser consultats amb certa facilitat.

En general —en aquest treball es fa servir aquest criteri—, es considera que la transició espanyola s'inicia al voltant de la mort de Franco i dura entre set i onze anys. Una dada que s'ha considerat convencionalment vàlida per marcar el final, la dóna la incorporació dels socialistes al govern l'any 1982, però hi ha d'altres historiadors que prefereixen fixar-ne el final l'any 1986, amb la incorporació d'Espanya a la UE, que situa el país definitivament en la normalitat democràtica occidental.

En el relat es parla d'una alternativa de poder sense fractures. L'any 1982, a l'octubre, la proposta de canvi encapçalada per Felipe González aconseguix el suport majoritari de més de 10 milions d'electors i una majoria absoluta que revalidarà quatre anys més tard. No cal oblidar, però, l'intent de cop d'Estat del 23 de febrer de 1981, fracassat, però que va ocasionar un notable trasbals social.

litats de re-crear-se i, en aquest sentit, sempre és millor un règim de llibertats democràtiques que una dictadura omnipresent i abassegadora. Però els defectes han estat extraordinaris: no es va desmuntar l'aparell de l'Estat ni els pilars que el sustentaven (la justícia, els cossos de seguretat, els aparells financers, les famílies polítiques...); no es van depurar responsabilitats per les injustícies comeses; no es va resoldre el problema territorial malgrat la reconversió en Estat de les Autonomies; no es va consultar el poble sobre el règim monàrquic; i, d'acord amb el pes polític, aleshores, dels principals dinamitzadors de la protesta social que eren les organitzacions comunistes, no solament no es va avançar en un desenvolupament de societat més justa i solidària, sinó que en molts aspectes estem igual o hem retrocedit. (És evident que també hi ha hagut millores: la incorporació a Europa, per exemple, va suposar l'entrada d'una ingent quantitat de recursos que van servir per equilibrar les diferències amb els països més rics del continent. Així, es van millorar els serveis i es van renovar considerablement les infraestructures del país. La reforma fiscal dels primers anys de la democràcia i els recursos generats per la bombolla immobiliària poc després també van facilitar un creixement econòmic sense precedents, que va servir en part per millorar les ciutats i pobles i, paral·lelament, la qualitat de vida dels ciutadans. El benestar econòmic, però, ha estat un miratge. La crisi econòmica iniciada al 2008 ha presentat la seva imatge més crua en els països més febles, el nostre entre ells).

En el període analitzat, no obstant això, la participació social va ser destacable, en alguns aspectes exemplar i probablement sense la confrontació civil, la conflictivitat laboral i universitària, la presa de consciència dels professionals, de l'església més progressista, de la intel·lectualitat, de les dones, de la premsa, etc. a favor d'un canvi de mentalitats, de valors i de règim representatiu i plural, els esdeveniments i els seus resultats haurien estat pitjors. Però no hi va haver una resposta popular massiva contra el franquisme, malgrat les lectures entusiastes que es van voler fer aleshores. Els comunistes i tota la xarxa d'influències que van saber teixir amb intel·ligència i perseverança, per sumar moltes voluntats que estaven fertes de la dictadura i de les pèssimes condicions de vida i de treball, però poc més, van quedar relegats aviat a un tercer pla, el pitjor de tots, com tractarem d'explicar en aquest treball.

La història de la transició a l'Hospitalet no és la història dels comunistes de la ciutat, però sense explicar la història dels comunistes de la ciutat no és possible explicar la transició en l'àmbit local amb un mínim de rigor. No és possible explicar la lluita obrera i sindical, no és possible explicar la història del moviment popular, de les dones i la joventut, la història eclesial i solidària, la història d'alguns moviments culturals i professionals d'aquests anys, sense explicar la influència comunista en la majoria d'aquests àmbits ben diversos. I no és possible explicar les estratègies polítiques d'aquest període sense donar a aquests moviments el protagonisme que els correspon. Durant tretze anys (del 70 al 83, aproximadament), l'Hospitalet que es mou, l'Hospitalet dinàmic, està influït —amb més intensitat o amb menys, però sempre d'una manera notable—, pels comunistes locals, múltiples i diversos.

Després, la seva influència disminueix progressivament fins a ser gairebé residual. Té a veure aquest enfonsament amb el fracàs de l'estratègia de la ruptura durant la transició i tot el que aquest fracàs va representar en la revisió de les estratègies polítiques? Fora bo reflexionar-hi...

L'ASSEMBLEA DEMOCRÀTICA DE L'HOSPITALET (ADH)

Si es fa un repàs a les hemeroteques de premsa entre la mort de Franco i els darrers mesos del primer govern de la monarquia presidit per Arias Navarro, es pot veure que la conflictivitat social és extraordinària, en tots els sectors productius i professionals i a tot el país: funcionaris, treballadors, mestres, sanitaris, estudiants estan en peu de guerra, reprimits per les forces policials sota el control d'un maldestre ministre d'Interior, Fraga Iribarne, que multiplica el descontentament i atia la revolta. L'Hospitalet, lògicament, no és un oasi i, a la catastròfica situació gairebé endèmica de l'atur a la ciutat, cal sumar els conflictes permanents en els sectors del metall, de la construcció, de l'ensenyament, de correus, etc. Mentrestant, les associacions de veïns i el moviment popular en el seu conjunt lliura batalles parcials (a Bellvitge, contra els 14 blocs que falten per construir; al Centre i a Sant Josep, contra la contaminació de La Farga; a Pubilla Cases, en reivindicació de nous equipaments; a Collblanc, reivindicant un esponjament i zones verdes; a Can Serra, ocupant el solar de la Carpa; a la Florida, protestant pel mal estat dels blocs Onèsimo Redondo, etc.) però també genèriques: contra el Pla Comarcal que s'ha redactat al marge de la participació dels veïns, o contra la representativitat municipal, en el moment en què està previst un simulacre no democràtic d'elecció de nous alcaldes.

Enmig d'aquest clima encès i inestable, la constitució de l'Assemblea Democràtica de l'Hospitalet no representa cap punt d'inflexió especial, però té, en canvi, una clara importància política. Les condicions semblen haver madurat suficientment com per articular el primer instrument directament polític de la ciutat, que plantejarà a partir d'ara, per primera vegada, reivindicacions que van més enllà de les estrictes millores socials i de qualitat de vida.

Per això, el dissabte 10 de juliol de 1976, set mesos i escaig després de la mort del general Franco, es constituïa, en un reduït soterrani de Pubilla Cases, el primer òrgan unitari de l'oposició a l'Hospitalet: l'Assemblea Democràtica de l'Hospitalet (ADH), semblant a la que es va formar per les mateixes dates en altres municipis de l'àrea de Barcelona i de Catalunya, responent a la crida de l'Assemblea de Catalunya (AC)². La petita crònica dels fets explica que van assistir al modest però solemne acte de

² La crida de l'Assemblea de Catalunya a constituir assemblees democràtiques arreu es va veure ràpidament satisfeta a l'Hospitalet (Assemblea Democràtica de Can Serra, Taula Democràtica de Bellvitge i, finalment, Assemblea Democràtica de l'Hospitalet), on va haver un clima molt procliu ben aviat, malgrat que cap representant de la ciutat, com a tal, no va assistir a la primera sessió de l'AC celebrada a l'església de Sant Agustí de Barcelona el 7 de novembre de 1971.

Cartell demanant el boicot al referèndum sobre la Reforma Política convocat pel president Adolfo Suárez com a pas previ per a la reforma del règim franquista des de les institucions. El cartell el signa l'Assemblea Democràtica de l'Hospitalet. És de desembre de 1976. (Arxiu de l'autor)

constituïó prop d'un centenar de persones que representaven els nuclis més actius de la ciutat, amb la voluntat d'unir esforços per aconseguir un objectiu compartit que no semblava del tot proper: la ruptura democràtica, el restabliment de les llibertats polítiques i el retorn de la sobirania al poble, com es va declarar aleshores. El Manifest de l'ADH, que es va distribuir extensament, deia al respecte: «...considerem necessari (conscients de la situació actual) reforçar la unitat de totes les forces democràtiques al voltant d'un objectiu fonamental de la ruptura democràtica i, per tant ens constituïm en Assemblea Democràtica de l'Hospitalet, com a organisme de base de l'Assemblea de Catalunya».

Prenent com a punt de partida els quatre punts de l'Assemblea de Catalunya, una comissió gestora, formada en bona part per representants dels principals partits polítics de la ciutat, havia estat treballant feia setmanes per ampliar el ventall de forces presents en un previsible organisme unificat. Cap porta de les que es podien considerar democràtiques havia quedat sense trucar, però malgrat els temps que corrien, que incitaven clarament a la participació, no totes respondrien positivament. Es presentaven dos problemes. La por a la repressió i la mateixa inexistència de formacions articulades de centre o de dreta locals que estaven esperant un millor clima.

D'aquests fets, tot just s'acaben de complir 36 anys. Algunes cròniques escrites durant aquells mateixos dies³ donen pèls i senyals sobre els participants i la manera com

³ Aquest article s'ha elaborat a partir del suggeriment del president del Centre d'Estudis de

es va desenvolupar la sessió i algunes pautes dels criteris polítics que van impulsar aquell moviment que havia de ser prou important en el futur immediat de la ciutat. Entre les prop de cent persones que hi van assistir, hi havia representants de partits polítics [Organització Comunista d'Espanya-Bandera Roja (OCE-BR), Partits Socialista Unificat de Catalunya (PSUC), Moviment Comunista de Catalunya (MCC), Partit Socialista d'Alliberament Nacional dels Països Catalans (PSAN), Partit del Treball d'Espanya (PTE), Organització Revolucionària de Treballadors (ORT), Partit Socialista de Catalunya (Congrés), Convergència Socialista de Catalunya, Unió Democràtica de Catalunya]⁴, d'organitzacions polítiques o de masses, juvenils (Joventut Comunista de Catalunya, Jove Guàrdia Roja, Joventut Comunista d'Espanya-Bandera Roja (JCE-BR), Moviment de Joventuts Comunistes (MJC), Associació Democràtica de la Joventut de l'Hospitalet⁵, d'associacions de veïns [(AV Collblanc-la Torrassa, AV La Florida, AV de Can Serra (Junta), AV de la Bomba (Junta), AV Sanfeliu (Junta), AV Santa Eulàlia (grup de socis), AV Sant Josep (grup de socis)]⁶, d'organismes polítics unitaris recents (Assemblea Democràtica de Can Serra, Taula Democràtica de Bellvitge)⁷, associacions de dones (Associació de Dones de l'Hospitalet, Coordinadora de

l'Hospitalet, Manuel Domínguez, que va estar revisant l'original dipositat al CEL'H des de l'any 1990, titulat «L'Hospitalet, diez años después», del mateix autor que signa aquest escrit.

El treball havia estat un encàrrec de l'alcaldia de l'any 1989 per commemorar el desè aniversari dels ajuntaments democràtics. Finalment, el llibre, que no reunia les expectatives de l'encàrrec, no es va publicar mai i s'ha mantingut inèdit fins ara mateix. Una part molt significativa del període de la transició estava redactat sobre la base de cròniques personals de l'autor molt properes als dies historiat, per la qual cosa és pròdiga en detalls concrets que formen part dels fets viscuts en primera persona. Dono des d'aquí les gràcies a Manuel Domínguez per haver fet l'esforç de llegir un original que ha estat oblidat per tothom; gairebé, fins i tot, pel mateix autor.

⁴ Aquests van ser els partits que van estar representats en l'acte de constitució, però a l'Hospitalet hi havia militància més o menys organitzada de més partits, especialment de l'esquerra comunista, al llarg de tots aquests anys. En recordo alguns i, probablement, no els esgotaré tots: LCR, LC, PCE (i), PCE (lp), AC, OIC, PORE, PRT, POSI... També hi havia un important nucli d'anarquistes que en aquests anys van intentar ressuscitar la CNT local amb un èxit relatiu. I, com és lògic, molts simpatitzants hospitalencs d'altres partits aleshores minoritaris catalans: ERC, FNC, UDC, etc.

⁵ Era habitual que la militància jove dels diferents partits s'aplegués a les organitzacions directament juvenils, abans d'incorporar-se als partits matriu. Aquestes organitzacions van ser les primeres a entrar en declivi...

⁶ Aquesta és, evidentment, l'època daurada de les associacions de veïns. La primera a constituir-se va ser la de Collblanc-la Torrassa l'any 1971, però al final de la transició n'hi havia una d'activa a tots els barris de la ciutat. Les associacions de veïns eren molt obertes i bastant plurals. Es regien directament per les juntes, elegides en assemblea general de socis, i van ser una fenomenal escola d'activisme polític i de voluntariat social. Estaven fortament penetrades per la militància política, però era habitual la bona relació personal malgrat les diferències partidàries.

⁷ Malgrat que l'objectiu era fer assemblees democràtiques a tots els barris, la precipitació històrica dels esdeveniments va decantar ràpidament l'interès polític en l'enfortiment dels nous partits que acabaven de sortir de la clandestinitat. Allà on hi va haver assemblea democràtica

Vocalies de Dones de les AV)⁸, institucions culturals i pedagògiques (Escola Activa de Pares, Secretariat del Congrés de Cultura Catalana a l'Hospitalet, Grup de Mestres de l'Hospitalet, Gestora de l'Associació Cultural Rumbo)⁹, organismes de solidaritat i de treball de vertebració social (Comissió de Solidaritat de Can Serra, Centre Social de la Florida, Grup d'Objectors de Consciència de l'Hospitalet)¹⁰, entitats de professionals i artistes (Funcionaris Municipals, Grup de Professionals, Grup d'Artistes, Club de Premsa de l'Hospitalet, Grup de Comerciants)¹¹, un sindicat (Unió de Pagesos)¹², un

hi va haver moviment unitari reivindicatiu, malgrat que existissin militants de partits diversos, treballant als organismes socials de base.

⁸ El moviment feminista a l'Hospitalet en aquest període va ser molt intens i important. Habitualment, les vocalies de dones de les associacions de veïns van jugar un paper de primera magnitud en la lluita vindicativa d'igualtat i de canvi de valors, amb més eficàcia fins i tot que les secretaries de la dona dels partits polítics.

⁹ El moviment de mestres en aquest període, defensors d'una pedagogia activa i renovadora, també va ser significatiu a l'Hospitalet. El punt més dinàmic cal centrar-lo en els propòsits de l'Escola Activa de Pares, que va promoure, entre altres projectes, l'Escola Patufet-Sant Jordi i la creació de la Coordinadora d'Ensenyament de l'Hospitalet, que va situar el moviment escolar a l'alçada dels altres moviments cívics reivindicatius, en aquest cas centrats en un ensenyament de qualitat, català, públic, plural i democràtic. Per a una història més detallada del moviment, cal consultar el llibre *L'escola Patufet i el seu context*, editat pel CEL'H l'any 2010.

¹⁰ El Grup d'Objectors de Consciència de l'Hospitalet va ser un grup creat arran de l'atreviment social de Pepe Beúnza, el primer gran objector de consciència del país, que va trobar una extraordinària acollida al barri de Can Serra, en l'espai lliure de la Casa de Reconciliació. Les seves accions van incentivar el sentiment pacifista i antimilitarista del moviment social hospitalenc i van tenir un fort ressò mediàtic i veïnal. El Centre Social la Florida va ser, probablement, l'entitat més emblemàtica de la ciutat pel que fa a la integració social i a la conscienciació ciutadana envers els valors de la democràcia participativa i la lluita per les llibertats. Va ser un gresol d'activisme social, polític i cultural del període i una escola de civisme actiu.

¹¹ L'Hospitalet, en aquest període, va ser també un espai cultural de primer ordre. La gent de teatre, els artistes plàstics, els professionals liberals més sensibilitzats per la lluita democràtica van estar també presents activament en algunes de les reivindicacions més significatives i van jugar un paper rellevant, per exemple, en l'èxit de les sessions del Congrés de Cultura Catalana. D'entre aquests professionals joves cal destacar el paper dels periodistes que, després d'un període molt actiu com a portaveus tàctics de l'agitació social a la ciutat a través de la seva feina de corresponsals als diaris de Barcelona, van aconseguir posar en peu el primer setmanari local independent, *L'Estaca*, i, paral·lelament, el Club de Premsa de l'Hospitalet, que pretenia ser un club de participació i debat més enllà de les preocupacions de l'ofici. Per tenir una visió més acurada del paper de la premsa en aquest període, cal consultar «La premsa a l'Hospitalet 1955-1980», article publicat a *Quaderns d'Estudi* núm. 4 del CEL'H (març 1988). Per a un estudi més general del paper de la premsa durant aquests anys: VILA, Jesús A: *Els mitjans de comunicació a Catalunya entre la reforma i la ruptura (1975-1977)*. Treball d'Iniciació a la Recerca-Diploma d'Estudis Avançats, IUHJV, Universitat Pompeu Fabra, setembre, 2005 (inèdit).

¹² Tot i que a l'Hospitalet del moment l'activitat agrícola tenia un paper absolutament residual, la presència del sindicat Unió de Pagesos en totes les activitats reivindicatives posava de manifest el passat agrícola del municipi i la vigència d'una reivindicació malauradament eclipsada amb l'adveniment de la democràcia: el respecte pel territori i la preservació de l'escàs espai

Grup d'Independents, socis de la UEC-Centre i un parell de membres del Secretariat de l'Assemblea de Catalunya delegats a la sessió.¹³

Era una tarda calorosa i el lloc elegit per a la constitució, un soterrani de Pubilla Cases, no gaire gran. La convocatòria havia estat discreta i amb mesures de seguretat, però en cap cas clandestina, i no hi va haver símptomes que seria interrompuda per la policia. Minuts després de dos quarts de sis de la tarda, estretament acomodats els participants, s'iniciava la sessió amb una intervenció breu i contextualitzadora dels delegats de l'AC i amb la presentació dels assistents. Després, representants del PTE, PSUC, OCE-BR, ORT i MCC van intervenir per defensar el compromís unitari del Manifest per la Ruptura, que encara no feia un mes havia aprovat l'AC i, tot seguit, es va passar a donar contingut al Manifest Fundacional de l'Assemblea Democràtica de l'Hospitalet amb la intervenció de representants de l'AV de Collblanc-la Torrassa, el PSAN, els membres del Secretariat de l'AC, la JCC, la Comissió de Solidaritat, el Centre Social la Florida, l'Associació de Dones i els membres de la comissió gestora, que ara quedava dissolta, que recollien les aportacions. Mentre una delegació de l'assemblea redactava el Manifest Fundacional d'acord amb les aportacions fetes, la resta de representants van iniciar el debat sobre el model organitzatiu de l'ADH que es proposava: l'assemblea general, la Permanent i el Secretariat de la Permanent. L'assemblea havia de ser l'organisme unitari de tots els demòcrates hospitalencs; la Permanent, l'organisme format pels representants de les forces sociopolítiques impulsores i el Secretariat, un instrument delegat d'aquestes forces. Aprovat el model organitzatiu i el Manifest Fundacional, es va informar sobre els esdeveniments immediats que calia impulsar activament, les manifestacions proamnistia de Barcelona i la Marxa per la Llibertat que passava per la ciutat el 3 d'agost i, a l'Hospitalet, el previst recital de Lluís Llach al cine Navarra, la manifestació proaministia laboral i contra l'atur de l'assemblea d'aturats local, els problemes de l'ensenyament a la ciutat i la problemàtica dels objectors de consciència i, ja en l'àmbit general, la vaga de Correus —que estava en el seu moment àlgid—, el conflicte de Motor Ibérica, l'aclaparadora crisi econòmica i l'increment de l'atur i l'acció dels feixistes parapolicials que a Santurtzi havien matat una jove en una manifestació proaministia, només feia dos dies.

Els escrits d'aquells dies expliquen que la gent va marxar del lloc amb semblants mesures de seguretat i que, quan es va quedar buit, el terra i les canonades vistes de les parets estaven mullats de l'escalfor i la humitat de l'ambient: s'havia suat més

agrícola que la salvatge especulació dels anys 60-70 havia provocat al municipi. Aquella depredació urbana del territori no solament es revertiria amb el temps, sinó que produiria el grau de saturació insuportable que pateix avui la ciutat.

¹³ El paper dels independents va ser sempre rellevant arreu on participaven i molt apreciat en general per la gent més activa dels moviments populars i posteriorment dels partits polítics. La voluntat d'obertura plural dels partits va fer que, a l'hora de cercar el màxim suport electoral popular, se sobredimensionés el seu paper i, en ocasions, es donés més importància al seu relleu social que al compromís de militància dels que s'havien incorporat al treball polític sota unes sigles.

que al míting socialista de feia pocs dies —al qual una part dels assistents a Pubilla Cases segur que havien anat. A diferència d'aleshores, però, aquí no només s'ha via «suat socialisme».

La dada, que sembla anecdòtica, és molt significativa perquè darrera d'aquell acte de constitució d'un organisme unitari descentralitzat a imatge del que era l'AC¹⁴ hi havia la voluntat manifesta dels grans partits —i de molta de la gent que havia començat a mobilitzar-se en aquells anys apassionants—, de sumar voluntats i organismes a una estratègia entusiasmant que malgrat tot estava, ja aleshores, pràcticament vençuda: la ruptura democràtica.

Si es fa repàs de les forces polítiques assistents, es pot observar que, tret d'UDC, tots els partits implicats són convencionalment d'esquerra i, si es mira en detall la llista de participants i es coneix la història d'aquells moviments que representaven, pocs d'aquests organismes fundadors de l'Assemblea Democràtica de l'Hospitalet quedaven allunyats de la seva òrbita. No obstant això, els textos d'aquells dies fan honor al desig, molt més que a la crua realitat: gairebé tot el que es va suar al soterrani de Pubilla Cases tenia més a veure amb un socialisme genèric, convencionalment d'esquerres, que no pas amb les suposades formacions de centre i de dreta que tenien molta força allà on encara es decidia l'estratègia de canvi de règim i on s'estava coent la representativitat política, però no a la ciutat.

L'objectiu dels convocants de l'ADH, els partits i la gent que des d'inicis dels anys 70 —feia només cinc o sis anys— havien aconseguit articular un moviment d'oposició local establint xarxes socials d'una considerable eficàcia, era precisament eixamplar la base opositora cap als elements demòcrates no esquerranosos que començaven tot just a aixecar el nas a la ciutat. La crònica d'aquests dies ho expressa amb transparència: «*Es tractava, com es deia col·loquialment aleshores, de deixar de ser els mateixos de sempre per incloure aquells que representen bastant, però que amb prou feines es mouen.*» L'esforç va ser considerable perquè es volia fugir de l'alternativa de front popular en el benentès que un organisme de demòcrates de totes les tendències podria ser capaç d'imposar, en definitiva, l'estratègia de ruptura, una alternativa que només defensava l'esquerra, i encara no tota. Això, per aquesta manca d'unitat estratègica de tota l'esquerra, va fracassar a l'AC, i va fracassar a tot arreu que en depenia, com ara l'ADH.

¹⁴ L'Assemblea de Catalunya s'havia articulat al voltant d'un manifest que incorporava els quatre punts que van acabar sent tota una declaració de principis i mínims: «1) La consecució de l'amnistia general per als presos i els exiliats polítics; 2) L'exercici de les llibertats democràtiques fonamentals: llibertat de reunió, d'expressió, d'associació —inclosa la sindical—, de manifestació i dret de vaga, que garanteixin l'accés efectiu del poble al poder econòmic i polític; 3) El restabliment provisional de les institucions i dels principis configurats en l'Estatut de 1932, com a expressió concreta d'aquestes llibertats a Catalunya i com a via per arribar al ple exercici del dret d'autodeterminació; 4) La coordinació de l'acció de tots els pobles peninsulars en la lluita democràtica.»

Però a ciutats com l'Hospitalet no s'acabaria de veure la nul·litat de l'esforç de ruptura amb el franquisme fins gairebé un any més tard: quan els resultats electorals de les Constituents, el 15 de juny de 1977, posarien de manifest que la gent de l'Hospitalet apostava electoralment d'una manera aclaparadora per les forces anomenades globalment *d'esquerra*, entre les quals, el socialisme rampant sobresortia especialment. Aquesta realitat permetia fer una lectura ben optimista del que li esperava a la ciutat. De fet, l'esforç de sumar a la dreta demòcrata no tenia molt de sentit perquè aquesta dreta a l'Hospitalet —la que havia apostat pel possibilisme o, vinculada al nacionalisme, s'havia resistit passivament— era precària en organització i en militància. I, probablement, tampoc mai es va creure del tot la crida a la unitat d'acció que postulaven comunistes i socialistes. Ja veurem, però, que el futur de la ciutat no havia de dependre de la dreta local, però tampoc dels principals protagonistes d'aquesta fase històrica, sens dubte la més combativa que havia viscut la ciutat des dels anys convulsos de la República i la Guerra Civil fins ara mateix.

Per veure quin era el panorama real de les forces en presència caldria fer un repàs als assistents a la constitució de l'ADH per observar de què estem parlant: dels nou partits polítics presents, sis eren declaradament comunistes (PSUC, PTE, MCC, OCE-BR, PSAN i ORT), dos socialistes (PSC [Congrés] i CSC)¹⁵ i un de centre-dreta (UDC). A la immensa majoria d'entitats que hi són presents, els dirigents i militants d'aquests partits comunistes, encara teòricament clandestins però prou actius,¹⁶ hi tenien un grau d'influència notable: en unes, s'hi barrejaven força i s'equilibraven entre si; en altres, hi havia un partit clarament hegemònic. En poques entitats, fins i tot, participaven alguns membres del primer PSC i de CSC i només a nivell molt personal es podria trobar algun membre democratacristià i convergent *avant la lettre*, en espais ciutadans amb un limitat, però, nivell d'influència. A l'Hospitalet, en aquella època, hi havia encara més partits polítics amb presència militant: estaven encara més a l'esquerra dels partits comunistes convencionals (PSUC, PTE, MCC, OCE-BR, PSAN i ORT) i no es van incorporar a l'ADH¹⁷ perquè l'estratègia de la ruptura democràtica en la seva deriva cap a la ruptura pactada que practicaven especialment el PCE-PSUC i el PSOE, era considerada una clara traïció al que es podia considerar aspiracions populars i un greu error en el disseny de futur. CDC no apareixeria a l'Hospitalet fins una mica abans de les municipals del 79, com li passaria també a la UCD i després a AP.

¹⁵ Ja veurem més endavant el procés d'unió dels socialistes catalans.

¹⁶ Tot i que hi va haver una gran reserva inicial a les associacions sobre la probable militància en partits d'esquerra dels veïns més combatius, a poc a poc es va anar descobrint l'afiliació de tothom, sense que això provoqués ni enfrontaments ni entrebancs remarcables. Probablement aquesta absència de conflictes interns i, ben al contrari, una relativa solidaritat personal, va afavorir la sortida de la clandestinitat, la franquesa de les propostes i la tolerància oficiosa dels partits per part de les autoritats encara franquistes. Una cosa ben diferent al clima de respecte a les entitats de base era el que es vivia en la confrontació política directa entre partits. Aquí les posicions eren més acarnissades i d'alguna manera més sectàries.

¹⁷ No ha quedat clar si alguns d'aquests petits partits de l'esquerra comunista no van voler estar presents en la constitució de l'ADH o bé no hi van ser convidats.

De tota manera, l'estratègia del front popular local —unitat d'acció de l'esquerra contra la possible dreta— era una quimera, per dues raons fonamentals: perquè era una estratègia rebutjada per les direccions dels partits d'esquerra d'àmbit nacional català o espanyol, i també, destacadament, perquè malgrat les aparences, la controvèrsia política entre els partits comunistes, entre la militància activa d'aquests partits a la ciutat, li assegurava una conflictiva existència.

EL MOVIMENT OBRER I EL MOVIMENT POPULAR

Tornar als papers d'aquells dies ens pot aportar un bon exemple d'aquest incipient desacord massa poc dissimulat.

El 30 de novembre de 1975, deu dies després de la mort del dictador, en plena eufòria ciutadana i política, 300 veïns de la ciutat¹⁸ es concentraven a la plaça de l'Ajuntament per fer entrega a l'alcalde d'una carta sol·licitant amnistia general política i sindical. Les cròniques de premsa d'aquests dies donaven molt de relleu a l'acció, perquè s'afirmava que era una de les primeres manifestacions proamnistia que es van fer a Catalunya i, com a tal, amb foto i tot, va aparèixer a la primera pàgina d'un portaveu de l'esquerra comunista encara en la clandestinitat. La iniciativa havia partit de l'Assemblea Democràtica de Can Serra, fortament penetrada pels militants locals del PSUC, que s'havia format a primers d'aquest 1975 encara en vida de Franco, i que actuava, per les especials característiques del barri, com l'avantguarda política organitzada de la ciutat. En aquest sentit, l'Assemblea de Can Serra, poc després de ser constituïda, havia intentat ja organitzar una assemblea democràtica de tota la ciutat per negociar directament amb l'Ajuntament com un contrapoder, en un moment en què una bona part del moviment popular encara no semblava preparat per prendre aquest protagonisme. De fet, si bé era cert que les associacions de veïns dels barris estaven progressivament madurant de la reivindicació social de millores a la reivindicació política de llibertats civils, no es poden amagar tampoc les diferències d'estratègia que presentaven els partits, la majoria dels quals tenien militants que dictaven, gràcies al seu activisme i al seu prestigi, els camins a seguir a les entitats. Fins i tot en aquest cas concret de Can Serra, els militants del PSUC també tenien diferències entre ells, perquè n'hi havia de crítics amb la direcció local —enfortida l'any 1970, tot i que present rudimentàriament des del 1965—, però també n'hi havia de molt adeptes a algunes figures rellevants del comitè dirigent. El fet és que les actives comissions de treball de l'Assemblea de Can Serra van acabar ela-

¹⁸ Parlem d'eufòria ciutadana en una ciutat que superava els 250.000 habitants i la premsa esmenta 300 valents que es van manifestar encara sota un règim que no permetia aquest dret. Val a dir, en honor a la veritat, que, davant la impossibilitat de comprovació efectiva, els responsables del moment acostumaven a posar-se d'acord entre ells per fixar la participació popular en les activitats antirègim que, regularment, era intencionadament inflada com una concessió al desig, molt més que a la pura realitat. Així que els 300 valents, probablement van ser menys encara.

borant un document d'alternativa democràtica d'àmbit local *Deficiencias actuales de Hospitalet y sus causas inmediatas*, que van presentar a les entitats dels diferents barris de la ciutat perquè, després de debatre'l a fons, s'hi sumessin. El document constava de deu punts d'exposició, unes conclusions generals i unes alternatives concretes i pretenia ser el manifest hospitalenc d'alternativa de poder, en la mateixa línia del Manifest dels 32, que a Cornellà va marcar el punt d'arrencada de l'oposició política organitzada de la ciutat.

La intensa problemàtica dels barris de l'Hospitalet, saturats i sense les infraestructures necessàries ni els serveis o equipaments imprescindibles —com a totes les ciutats metropolitanes— va provocar l'aparició, a principis dels 70, de les primeres associacions de veïns, nascudes per donar sortida al clam reivindicatiu de millores socials. Una bona part dels barris es van anar organitzant a partir d'aquests anys amb reivindicacions pròpies, però, amb la discussió del Pla Comarcal de 1976 que estructurava el territori de la Gran Barcelona i, per tant, el desenvolupament de les ciutats i les articulacions de l'espai urbà, el moviment popular va adquirir el seu punt de màxim relleu i influència. Cap al 1975, les associacions de veïns de l'Hospitalet havien aconseguit dotar-se ja d'una Coordinadora on s'havia anat passant de les reivindicacions concretes a la consciència que sense un canvi de règim no hi hauria interlocutor capaç d'afrontar els problemes. En aquest context, el document de l'Assemblea de Can Serra va ser acollit amb expectativa pel que suposava de pas endavant, però en lloc d'assumir-se com a document base, les reticències van portar a iniciar un debat entitat per entitat per redactar el seu propi document que, posteriorment, posat en comú, donés lloc a un manifest conjunt de tota la ciutat. Les referències de l'època expliquen amb precisió com va anar: «*Aquesta decisió de la Coordinadora, acompanyada de recels polítics en la mateixa Assemblea de Can Serra, va posposar un segon intent d'articular a curt termini un moviment homogeni a tota la ciutat que propiciés la creació d'assemblees democràtiques als barris per formar posteriorment l'Assemblea unitària. El moment clau va ser quan els representants de Can Serra, en lloc de detallar la justificació de la seva proposta per la necessitat d'aglutinar tota l'oposició de l'Hospitalet en un sol organisme enfront l'Ajuntament, es van perdre en els elements formals de la presentació del manifest: un sopar on es farien discursos, se signaria el document i s'avisaria la premsa. Es tractava de donar un cert relleu propagandístic a una cosa que es considerava molt necessària, però probablement no es va encertar en el procediment. Les associacions de veïns es van fer enrere instintivament i la iniciativa va quedar bloquejada.*»¹⁹

De fet, el procés engegat gràcies a la iniciativa de Can Serra va tenir un desenvolupament força participatiu a les associacions de veïns de la ciutat, que anaven ampliant la seva llista de reivindicacions concretes, alhora que aprofundien el caràcter polític del context on es movien. La resposta al simulacre d'eleccions locals preparat pel govern, que revalidaria l'alcalde Vicenç Capdevila, va ser la millor oportunitat per

¹⁹ El treball inèdit esmentat «L'Hospitalet, diez años después» aprofundeix en aquest apartat (pàg. 100).

passar de la conscienciació social a la reivindicació política. I així, sota l'estímul de la Coordinadora, totes les associacions de veïns presents van fer assemblees pròpies i van consensuar un document *Por la amnistia, por la dimisión del Consistorio actual y por las elecciones dentro de unas auténticas libertades democráticas*, que havia de ser presentat el diumenge 18 de gener de 1976, al Parc de Can Buxeres. El moviment popular a l'Hospitalet estava, en aquelles dates, en el seu moment àlgid: estès per tota la ciutat, amb una participació creixent i preparat per convertir-se en contrapoder local. El moviment obrer, en canvi, havia patit tradicionalment d'una manca de vertebració local, sens dubte a causa de la compartimentació del teixit productiu i la falta d'un conglomerat de grans empreses en un únic polígon. A diferència de Cornellà, on Laforsa, Siemens, Mata, Elsa, etc. eren grans empreses en un espai geogràfic reduït, a l'Hospitalet, la Vanguard, l'Indo i la Philips, per exemple, eren a Santa Eulàlia (en decadència ja les grans empreses del tèxtil de la mateixa zona); els forns de vidre i algunes empreses mitjanes del metall, a Collblanc-laTorrasa; La Farga, La Cardoner i Vilumara entre el Centre/Sant Josep i Can Serra i un gruix de mitjanes i petites empreses a la carretera del Mig, desvinculades entre si i sense connexions específiques. En canvi, un enorme volum de treballadors de la comarca i de la Zona Franca, submergits en la particular conflictivitat industrial de les seves empreses, vivien a l'Hospitalet, especialment a Bellvitge, a Collblanc, la Florida o Pubilla Cases.

A falta d'un espai d'interrelació geogràfic, el que sí que existia era el sindicat vertical, la CNS, que s'havia mantingut en un rònc casallot al costat del Casino, posant de manifest l'ínfima vitalitat d'aquest organisme durant el franquisme. Cap a mitjans dels 70, quan es va planificar urbanísticament l'anomenada Illa de Sindicats (on avui hi ha el Parc del Centre i els enormes edificis que l'envolten), la CNS, que, aclaparada per la pressió dels treballadors acabava de posar en marxa un període d'eleccions internes per elegir els presidents de les unions de tècnics i treballadors (UTT) de cada ram, va traslladar la seu local a uns baixos d'Isabel la Catòlica, davant La Farga on, per primera vegada els dirigents locals més combatius van aconseguir ser elegits en molt bona part com a presidents de les UTT o bé jurats sindicals d'empresa amb una certa capacitat de maniobra i un espai més o menys propi on poder convergir. Tot aquest fenomen acabaria produint a l'Hospitalet un resultat espectacular com a conseqüència, d'una banda, de la representativitat real adquirida pels dirigents obrers, gran part dels quals militaven en partits de l'esquerra i, de l'altra, de la forta influència de les empreses del voltant, on molts dels dirigents obrers i dels líders sindicals vivien a l'Hospitalet. La vaga de Laforsa, especialment, per la seva duresa i la capacitat de resistència dels treballadors, va anar creant un clima de solidaritat que esclataria a l'Hospitalet durant la jornada del 30 de gener de 1976, amb una virulència i extensió que no s'havien viscut mai a la ciutat.

Les cròniques d'aquells dies són ben explícites al respecte²⁰: *«El matí del 30 de gener, la carretera del Mig, on es concentra la major part d'indústries mitjanes, sembla un*

²⁰ La jornada de mobilització està explicada en detall al llibre esmentat: «L'Hospitalet, diez años después» (pàg. 102 i següents).

bullidor. Per primer cop en la història recent, el moviment obrer de l'Hospitalet està al carrer. A les 10 del matí s'inicia a la confluència de la carretera del Mig amb Fàbregada, una gran concentració de treballadors que, mitja hora més tard, arriba a una xifra propera a les 3.000 persones. Des de l'inici de la jornada, la vaga i les assemblees han estat generals. A dos quarts d'onze, els concentrats recorren en manifestació tota la carretera del Mig aturant les darreres empreses que no han secundat la protesta i aplegant tots els treballadors que, amb el "mono" de la feina, es disposen a manifestar-se pel centre de la ciutat. A les 11 hores són ja uns 8.000 els treballadors i les treballadores que baixen carretera del Mig direcció Cobalt per aturar la Vanguard i l'Indo de Santa Eulàlia. Uns minuts després, apareixen per la confluència de Mare de Déu de Bellvitge i carretera del Mig els primers cotxes cel·lulars del 091 que segueixen, de lluny, el recorregut dels treballadors. Es fa una primera assemblea davant el magatzem de Magefesa —que mesos abans havia protagonitzat una sèrie d'acomiadaments en cadena— i posteriorment la manifestació segueix per riera Famades, Cobalt, Roca Humbert i passatge Milans. A l'entorn de les 11.45 h, quan s'enfila el carrer Crom cap a Santa Eulàlia, apareixen els primers cotxes de la policia i una furgona. La primera disgregació és immediata. El gruix de la marxa es reagrupa, però nous cotxes i furgones dissolen amb molta violència la manifestació. Els que s'havien dispersat en direcció a Bellvitge intenten dos nous reagrupaments. Uns quants milers de treballadors tornen cap a la carretera del Mig, mentre molts d'altres es disseminen pel polígon. Algú indica el sentit que ha de prendre la nova manifestació que ja no ho és, però que ho sembla, per la gran quantitat de gent que ocupa els carrers. Ningú pretén refer la marxa, però la concurrència impedeix autodissoldre's. Quan s'esgoten les possibilitats de continuar i es dona per acabada la protesta, a prop de Miquel Romeu, els cotxes policials encerclen els manifestants per davant i per darrere i els estomaquen de valent. D'aquesta manera brutal acaba la primera part de la jornada. A la tarda, al sindicat, amb un cotxe policial fent guàrdia a la porta, es fa balanç de la protesta. Es viu una certa eufòria pel resultat. Hi ha hagut vaga a Vanguard, Indo, Huarte, La Farga i totes les empreses de la carretera del Mig. La jornada va afectar uns 12.000 treballadors de l'Hospitalet i en cap empresa hi va haver sancions ni acomiadaments, malgrat que es tractava d'una jornada de vaga en solidaritat. El clima, sens dubte, ho desaconsellava.»

El clima feia molt, òbviament, però la feina de coordinació dels dirigents obrers que es reunien en cases particulars, a les mateixes empreses i al mateix sindicat vertical per preparar les assemblees i articular les accions de lluita, va ser molt intensa. El moviment obrer hospitalenc, endèmicament dèbil, adquiria així la seva majoria d'edat i seguia l'estela del moviment obrer més combatiu del Baix Llobregat, del Vallès i de la Zona Franca de Barcelona, on hi havia les grans empreses industrials. Fruit d'aquesta realitat, el document redactat a través de la Coordinadora d'Associacions de Veïns al qual fèiem esment va ser signat, a més de per les associacions de veïns de Can Serra, Santa Eulàlia, Collblanc-la Torrassa, Campoamor, Sant Josep, la Marina de Bellvitge, Bellvitge-Nord, Ildefons Cerdà, sector Sanfeliu i la delegació de l'AV de la Florida (l'Associació de Pubilla Cases, la Florida i Can Vidalet, que era el seu nom oficial i que englobava els tres nuclis, s'hi afegiria després), pels presi-

dents de les UTT locals de Químiques, Fusta i Suro, Construcció, Mixt i Metall, a banda del Centre Social la Florida i el Grup de Drets Humans de Can Serra. El manifest es pronunciava per la necessitat de la «immediata concessió de l'amnistia», en contra de les eleccions no democràtiques d'alcaldes i presidents de diputacions, demanava la dimissió del Consistori i reclamava eleccions municipals lliures.

El treball d'extensió del manifest va aconseguir probablement la concentració més nombrosa que hi havia hagut mai a l'Hospitalet des dels anys de la República. Els diaris van parlar de dues mil persones al Parc de Can Buxeres i, tot i que, segurament, la xifra era exagerada, la mobilització cívica va ser considerable i l'acte va aconseguir el que pretenia: mostrar fortalesa i capacitat de convocatòria i presentar una imatge el més unitària possible. La concentració i la manifestació posterior van ser tolerades pel Govern Civil, que en tenia coneixement, probablement per la intervenció de l'alcaldede en funcions, Joan Perelló, que volia evitar nous enfrontaments a la ciutat. Van parlar representants de les associacions de veïns i de les UTT, més un treballador de Laforsa de Cornellà, en ple conflicte aquests dies, i un portaveu del barri de Bellvitge, polígon que lliurava una guerra particular amb una gran mobilització veïnal per evitar que la constructora edificqués noves torres i nous blocs en els escassos espais lliures que encara quedaven al barri.²¹ Cap a aquest punt es van adreçar els concentrats en manifestació i les cròniques d'aquells dies expliquen que «*La marxa va recórrer la carretera d'Esplugues, la rambla Just Oliveras fins a la B-200, continuant per Miquel Romeu. A l'entrar al polígon per l'avinguda Europa els manifestants van començar a llençar crits demanant amnistia, llibertat; consistori dimissió; visca comissions obres; visca la lluita del barri de Bellvitge i alcalde escucha, Hospitalet está en lucha.*» No hi va haver presència policial i la manifestació va acabar sense incidents.

EL FINAL DE L'ESTRATÈGIA DE RUPTURA

Les enormes contradiccions del règim que es van manifestar abruptament a partir del Consell de Guerra de Burgos contra militants d'ETA (1970) —precedit per l'estat d'excepció de 1969 a causa de la revolta d'estudiants a Madrid i Barcelona— més el judici contra els dirigents de Comissions Obreres (1973), la posterior voladura del president Carrero Blanco (1973) i l'afusellament de membres del FRAP i d'ETA (1975) quan el dictador ja agonitzava, van esclatar de forma irreversible quan el rei —mort el dictador al novembre de 1975— va mantenir com a president del govern Carlos Arias Navarro i va incorporar a l'executiu un autoritari Fraga Iribarne i un monàrquic ultraconservador com Areilza, entre d'altres. La pervivència del règim de Franco sense Franco era una idea peregrina, però els franquistes recalitrants com Arias Navarro consideraven imprescindible preservar la seva memòria mantenint la mateixa estructura dictatorial de poder. En aquest context, repressions brutes com la produïda contra una concentració de treballadors a Vitoria, que va causar

²¹ La lluita del barri de Bellvitge d'aquest període també està explicat amb tot luxe de detalls a «L'Hospitalet, diez años después» (pàg. 105 i següents).

cinc morts (gener 1976), crims d'incontrolats d'extrema dreta com els ocorreguts a Montejurra (maig 1976) i extenses mobilitzacions reclamant amnistia i llibertats democràtiques com les que es van viure a Barcelona al febrer de 1976, a les quals cal afegir un clima laboral molt crispant enmig d'una gran crisi econòmica i amb un volum d'atur considerable, suposaven un desgast permanent del govern i de la incipient monarquia que apareixia a ulls de l'oposició, però també de les democràcies occidentals, com un règim difícilment homologable. En aquest ambient, l'estratègia de la ruptura democràtica impulsada per les forces polítiques que començaven a prendre el protagonisme que els corresponia semblava l'única sortida possible per acabar amb el franquisme i encetar un règim de llibertat.

Això va ser així entre gener i juliol de 1976 quan el rei relleva Arias Navarro i nomena president del govern Adolfo Suárez. Aquesta delicada operació des de les mateixes entranyes del règim permet visualitzar una nova estratègia de trencament amb la legalitat franquista sense destruir l'estructura de poder i, conseqüentment, sense reclamar responsabilitats polítiques als antics gestors de la dictadura. La contrapartida va ser obrir la porta a tota l'oposició al règim vinculada directament a la classe política derrotada el 1939, inclosa la més combativa, especialment en els darrers anys, com ho havia estat el partit comunista. La conseqüència no es faria esperar i, a mesura, que Suárez desenvolupa l'estratègia de la reforma del règim que culminarà amb un procés de Constituents i amb la imprescindible legalització de partits i sindicats —legalització que va ser pausada, complexa i molt treballada, especialment pel partit comunista i el seu sindicat més afí—, l'oposició, que mai es va presentar veritablement unida, perd energia de manera sistemàtica i, amb l'energia, s'acaba consumint l'estratègia de ruptura.

Quan a l'Hospitalet neix l'ADH, fa cinc dies que Suárez és president del govern. Ningú dona un cèntim per la seva gestió. Tothom considera que el jove secretari general del Movimiento del govern Arias representa el mateix continuisme però amb un rostre més civilitzat. Però Suárez juga amb dues cartes a favor: una estratègia de reforma que implica el rei, successor de la legalitat franquista a ulls dels vells autoritaris —especialment l'exèrcit— i una necessitat peremptòria de l'oposició per aparèixer públicament des de la legalitat i ocupar les parcel·les de poder que sigui capaç de conquerir. És una carrera contra rellotge on tothom té pressa: els franquistes recalitrants per assegurar-se que si hi ha canvi de règim a ells no els afectarà especialment; els reformadors, per prendre el relleu dels ultres en una democràcia formal, i l'oposició, especialment d'esquerres, per situar-se en les millors condicions en una propera contesa electoral.

Durant els primers mesos de 1977, la conflictivitat social seguia sent important, però es posaven de manifest signes evidents que la crispació de les primeres setmanes del 1976 i, sobretot, aquesta perspectiva de ruptura perdia força a mesura que avançava el procés de transformació democràtica. La legalització del PSOE i de les organitzacions de dreta, però sobretot la legalització del PCE —veritable dimoni familiar del franquisme— i dels sindicats de classe, va crear, al costat del conegut ha-

rakiri de les Corts orgàniques i el referèndum per la reforma política, un clima favorable al consens i l'entesa que va suposar l'enterrament, silencis i d'alguna manera vergonyant, de la ruptura democràtica com s'havia entès fins aleshores.

A partir d'aquest moment, en un període difús entre juliol de 1976 i juny de 1977, tot el que s'havia anat construint a l'Hospitalet amb penes i treballs i prou eficàcia es va anar diluint d'una manera silenciosa al ritme dels esdeveniments generals. Els conflictes a la ciutat se succeïen, però cap va adquirir a partir d'aquest moment el pes dels anteriors, malgrat que les causes i el nombre d'afectats fossin encara importants: esquerdes a Pubilla Cases provocades pel metro, reivindicació d'un ambulatori a Bellvitge, vaga de funcionaris a l'Ajuntament, conflictes laborals en empreses mitjanes de la carretera del Mig, conflicte laboral a la Residència de Bellvitge, reivindicacions al Gornal, manifestacions d'aturats, concentracions a Can Serra contra la Cardoner, protestes al Centre per la urbanització de l'Illa de Sindicats, etc. De fet, com reflecteix la documentació del període, els conflictes perdien força a mesura que el moviment ciutadà es buidava de bona part dels seus dirigents, que ocupaven plaça a les direccions locals dels partits polítics de la legalitat, i, malgrat que alguns ja en formaven part amb anterioritat, és ara quan la dedicació política absorbeix gairebé del tot les seves energies.

També el Consistori del darrer franquisme està prenent consciència exacta de la realitat. El reelegit alcalde Capdevila comprèn que el seu moment al capdavant de l'Ajuntament ha arribat al final i es planteja una sortida per la porta gran com a candidat a les primeres Corts de la democràcia. La seva sintonia amb Concòrdia Catalana, un partit a mida de Juan Antonio Samaranch que en aquest moment és president de la Diputació de Barcelona, el fa recórrer Catalunya per presentar el projecte i recollir adhesions. Contrasta la seva actitud amb la de l'encara inefable Matias de España, predecessor de Capdevila al front del Consistori hospitalenc i encara diputat provincial, que un dia culpa els comunistes d'incendiar els boscos i un altre demana amnistia per Franco. Samaranch veu clar per on circularà el futur i la Diputació que presideix s'adhereix al Congrés de Cultura Catalana, i arriba fins i tot a reconèixer la necessitat de l'Estatut, mentre que a l'Hospitalet, els regidors de Capdevila aproven els darrers PERIS —Can Serra, Sanfeliu— i, fins i tot, assagen fórmules assembleàries amb el veïnat, com les que es van impulsar per conèixer l'opinió dels veïns del Centre sobre si volien un pàrquing a la Rambla damunt els túnels del metro que s'estava construint. Proposta, per cert, que va resultar convenientment rebutjada.

Uns dies després d'aprovar els pressupostos de 1977, Capdevila signa la dimissió per presentar-se com a candidat pel partit de Samaranch, però dues setmanes justes després, Samaranch és nomenat ambaixador a Moscou i Concòrdia Catalana s'integra a la UCD, el partit de Suárez. Capdevila apareix com a número quatre a la llista de Barcelona i serà elegit diputat. Mentrestant, a l'Hospitalet, els partits polítics legalitzats obren els seus locals i fan aparicions públiques. En un sol carrer, a Rossend Arús del Centre, en poques setmanes se n'inauguren tres: un d'AP, un altre de la

UCD i un tercer de l'agrupació Centre-Sant Josep del PSUC local. I en un ambient decididament preelectoral creixen les manifestacions polítiques en forma de mítings o presentacions de partits, al mateix ritme que decau la conflictivitat veïnal.

LA CAMPANYA DEL 15-J (15 de juny de 1977)

Les llistes dels partits que concorrien a les primeres eleccions de la democràcia, el 15 de juny, incorporen gent prou coneguda a la ciutat o que hi està relacionada. Els més reconeixibles són, a part de Capdevila, un altre antic alcalde, Ramon Solanich, núm. 22 de la llista d'AP-Convivència Catalana; un antic regidor, Gonçal Oliveros, integrat a les llistes de la Unió del Centre i la Democràcia Cristiana de Catalunya; un reconegut vell dirigent republicà del POUM, ara incorporat a les files del PSC (Congrés), Ramon Fernández Jurado, que aleshores vivia a Bellvitge; i dues dones a les llistes del PSUC, Maria Dolors Calvet i Mercè Olivares. Mentre es coneixen els noms de les llistes, els partits es preparen. A l'Hospitalet es produeix un primer trencament entre els socialistes locals, dividits entre els catalanistes del PSC i la Federació Catalana del PSOE, fins al punt que és el PSOE per separat el que s'acaba presentant públicament a la Florida de la mà de Julián Rubio, José Castellanos, Ignacio Pujana i Garcilaso Aguado, amb una notable expectació.

Els últims dies de maig, tots els partits de la ciutat posen a cent les seves maquinàries electorals i els mítings se succeeixen. Se'n fan dos d'especialment rellevants i per això els partits elegeixen un espai suficientment ampli: són els mítings centrals del PSC i del PSUC, que s'organitzen al camp municipal de futbol (entre el carrer Alps i la carretera). Contra pronòstic, cap dels dos partits va omplir, però aconsegueixen una participació considerable que els fa augurar un suport electoral important. La premsa d'aquests dies fa esment especial de la intervenció de l'aleshores responsable d'organització del comitè local del PSUC que, per primer cop, posa noms i cognoms, d'una manera pública i transparent, als autèntics responsables de la destrossa urbana del municipi: «*Los Riviere, Oliveros, Gomar, Llopis, Vergés, Casals, España. En 1960 —explica la dirigente a voz en grito— el hombre que declara mayores ingresos en Barcelona es Puig Ribot, arquitecto municipal de l'Hospitalet y los que permiten que ello ocurra son los Solanich, Capdevila, España otra vez, que han dado permiso a una construcción como la de Florida Park con 7.000 metros cuadrados más de lo previsto, o la operación Arús-Parera del Centre.*» I se'n deixa molts d'altres, com l'operació de la Inmobiliària Ciudad Condal a Bellvitge, la constructora del promotor Marquina a Santa Eulàlia 2, la massiva construcció poligonal de Can Serra, del Gornal, etc.

Quan arriba el dia electoral, fa un mes que, en l'àmbit general, els comunistes del PCE-PSUC han estat legalitzats, encara es troben en la il·legalitat la munió de partits comunistes minoritaris que tenen militància a la ciutat i que han demostrat —uns més que altres— una laboriositat considerable en aquests darrers mesos de conflictes, i els que ja porten més temps legalitzats i reconeguts, els diversos col·lectius socialistes estan encara fusionant-se, reorganitzant-se i enfortint-se organitza-

ELECCIONES GENERALES 1977
ELECCIONES PARA EL CONGRESO DE DIPUTADOS

DISTRITO ELECTORAL	MUNICIPIO
08 BARCELONA	101 HOSPITALET
DISTRITO MUNICIPAL	
05 -	0327

A DEPOSITAR EN LA OFICINA TELEGRAFICA DE: HOSPITALET DE LLOBREGAT

TELEGRAMA OFICIAL

DESTINO	ORIGEN	PALABRAS	HORA
BARCELONA	HOSPITALET DE LLOBR		
DE PRESIDENTE MESA ELECTORAL A GOBERNADOR CIVIL Y A PRESIDENTE JUNTA PROVINCIAL ELECTORAL		ACUSE DE RECIBO	
T E X T O			
NUMERO MENSAJE	CLAVE	COMUNICACION	
083003	08101 05032 10108	CONGRESO	

01.-PARTIT SOCIALISTA UNIFICAT DE CATALUNYA.	---	149
02.-PARTIDO PROVERISTA	---	1
03.-PART. DEMOC. SOCIAL CRISTIANA DE CATALUNA.	---	2
04.-C.E. UNIO CENTRE I DEM. CRIST. DE CATALUNYA	---	6
05.-PARTIDO REFORMA SOCIAL CATALANA	---	2
06.-PART. FALANGE ESPAÑOLA JONS (AUTENTICA)	---	4
07.-COAL. ELECT. ALIANZA NACIONAL 18 DE JULIO.	---	6
08.-COALICION ELECT. CONVIVENCIA CATALANA	---	10
09.-COALICION ELECTORAL ESQUERRA CATALUNYA	---	10
10.-COAL. ELECT. SOCIAL CATALUNYA (PSC-PSOE).	---	231
11.-COAL. ELEC. PACTE DEMOCRATICO PER CATALUNYA	---	10
12.-AGR. ELECT. FRENTE UNIDAD TRABAJO. (INDEP)	---	3
13.-COAL. ELEC. ALIANZA SOC. DEMOC. (CENTRO IZQ)	---	3
14.-LLIGA DE CATALUNYA, PARTIT LIBERAL CATALA	---	1
15.-A.E. UNITAT POPULAR PER SOC. CUPS (INDEP.)	---	1
16.-COAL. ELEC. UNION DE CENTRO DEMOCRATICO.	---	70
17.-PARTIT SOCIALISTA POPULAR CATALA	---	6
18.-AGR. ELEC. CAMPO, TRABAJO, BARCELONA (IND.)	---	505
PAPELETAS LEIDAS		
VOTOS EN BLANCO		
VOTOS NULOS		
SUMA PARA CONTROL DE LA TRANSMISION.		

520
208

Full oficial de transmissió de dades d'una mesa electoral de l'Hospitalet després del recompte de vots a les eleccions de juny de 1977. (arxiu de l'autor)

tivament. En canvi, la dreta tradicional i el centre fa mesos que planifiquen el seu desenvolupament electoral, signant pactes i estructurant l'espai que han d'ocupar. Fetes les eleccions, gairebé la totalitat del suport dels electors anirà a parar a les forces que han defensat l'estratègia de la reforma i de les diverses opcions de ruptura pactada, bàsicament, els partits de centre-dreta i els socialistes de totes les tendències. Al marge quedaran els nostàlgics del franquisme, que recuperen les antigues sigles falangistes o en creen de noves, i que aconseguen un mínim suport electoral. La ruptura pura i dura aviat es quedarà tan marginada com la nostàlgia franquista, i els seus màxims defensors fins a darrera hora ni tan sols quedaran legalitzats a temps. Entre la reforma i la reforma/ruptura pactada —és a dir la política de contrapartides, el pragmatisme i el consens on s'hi suma l'oposició amb possibilitats electorals— hi ha les forces que hegemonitzaran la nova democràcia. A l'Hospitalet, amb un cens oficial de 190.670 electors i 151.085 vots emesos, només cinc de les 18 candidatures que es presentaven per la circumscripció de

Barcelona aconsegueixen més de 5.000 vots i només tres, sobre els 20.000 o més. Tres forces són d'esquerra: la candidatura Socialistes de Catalunya PSC-PSOE —encara en procés de formació del partit unit—, que aconsegueix més de 67.000 vots; el PSUC, que n'obté 36.500, i una candidatura anòmala, formada a darrera hora entre dos partits il·legalitzats d'ideologies distants, l'un comunista, el PTC, i l'altre republicà, ERC, i amb presències militants molt diverses a la ciutat, que aconsegueix poc més de 5.000 vots. A banda, dues forces de centre i centre-nacionalista com són la UCD, el partit que aconsegueix formar Adolfo Suárez, president del govern, que obté al voltant dels 20.000 vots i el PDC de Pujol-Trias, que a l'Hospitalet amb prou feines arriba als 8.000 vots.

LES LLIÇONS DEL 15-J

La lectura d'aquests resultats és molt important arreu, però també a l'Hospitalet perquè marca la dinàmica del futur fins avui mateix. No solament perquè són les primeres eleccions lliures —i encara no del tot— des de la República, sinó perquè posen de manifest a la ciutat diverses evidències. Una primera qüestió, que semblava preocupar els protagonistes del moment, com relatàvem: que l'Hospitalet és una ciutat sense centre i sense dretes consolidades. El model de ciutat que es construeix en la democràcia no pot ser adjudicat, per tant, a cap dreta local. La segona, que l'electorat hospitalenc, en general, és en aquests anys un reflex fidedigne de la massa social del país: escassa politització generalitzada malgrat les aparences, i proclivitat a deixar-se envair pels missatges que marcaven tendència en els grans mitjans de comunicació —especialment la televisió— presentant un to marcadament oficialista i dirigit en exclusiva a l'homologació democràtica occidental afavorint els grans partits: liberal-conservadors i socialdemocràcia, capaços de substituir-se alternativament sense modificar gens ni mica les estructures del sistema. El fet que gairebé un 25 % de l'electorat de la ciutat votés comunista en les primeres eleccions lliures i un percentatge encara superior votés socialista (socialdemòcrata) no modifica, al nostre parer, l'anàlisi política de la realitat d'aquell moment, en la línia del que ja s'ha dit.²² La tercera evidència que, davant aquesta suma de realitats, era previsible un escenari de futur on la dreta tindria un pes polític molt reduït i, en canvi, l'esquerra populista, la socialdemocràcia, tindria totes les de guanyar.

²² Entenem que una societat polititzada i fortament ideologitzada s'hauria decantat majoritàriament per les forces que feia sis o set anys que organitzaven les entitats més reivindicatives de la ciutat i de fora, especialment les associacions de veïns i els sindicats, en el seu combat contra la dictadura, a favor de la democràcia i per la millora de la qualitat de vida dels ciutadans. L'esforç de la militància organitzada i la sintonia amb els veïns més conscienciats va fer que en molt poc temps creixés el sentiment antifranquista i, en bona part, anticapitalista, de la població; però a l'hora de posar en pràctica la tan desitjada democràcia, es va poder observar clarament que els que havien arriscat més, els que havien dedicat més esforços i els que havien prioritzat la confrontació política contra el règim, contra el sistema o contra la dreta conservadora local eren, encara, una considerable minoria electoral.

Aquesta anàlisi, ben senzilla en funció dels resultats electorals de primera hora, posava de manifest que els grans protagonistes dels aixecaments populars del final del franquisme a la ciutat no tindrien, a la transició, cap hegemonia del poder local gràcies a l'aclaparadora força electoral de la socialdemocràcia de darrera hora amb un corpus ideològic encara més digerible pel sistema que el dels comunistes del PCE-PSUC. L'única possibilitat de modificar suaument aquesta anunciada dinàmica electoral passava per mantenir una certa tensió social als barris i a les fàbriques, sota la direcció d'aquells partits que en la clandestinitat havien garantit la lluita anti-franquista però que vivien un fort procés de reconversió cap el pragmatisme democràtic. Paral·lelament, es posaven de manifest els enormes interrogants sobre el veritable pes que les forces comunistes radicals tenien a la ciutat.

Que l'Hospitalet és en aquest moment de la història (1977) una ciutat sense centre i sense dretes consolidades ho evidencia no solament l'escàs suport electoral d'aquestes organitzacions, sinó la mateixa realitat pel que fa a la formació de la ciutat i de les seves institucions i organismes. La classe empresarial, professional o comercial de la ciutat l'ha anat abandonant al mateix ritme que es convertia en ciutat dormitori i només s'hi ha mantingut una petita capa de classes mitjanes de petita burgesia local amb escassa rellevància electoral i molt poc pes polític. Conseqüentment, l'estructura clàssica del poder polític tradicional, que no és únicament una qüestió de domini consistorial sinó de la xarxa d'entitats i organismes que li donen substrat, com ara les associacions patronals, les cambres de comerç, els cercles de debat, les entitats tradicionals, etc., són del tot inexistents o una simple petjada del passat.

L'escassa politització de l'electorat hospitalenc d'aquest període s'evidencia també pels resultats electorals. Ja hem explicat que el període més convuls de la història moderna de la ciutat es produeix entre inici dels 70 i mitjans del 79. És també el període de més conscienciació social sobre la ciutat com a mercaderia i valor i sobre el paper de la ciutadania com a motor de canvi. Al capdavant d'aquesta dinàmica de conscienciació i de lluita reivindicativa i política hi ha —ja ho hem dit— de manera destacada i majoritària —encara que no exclusivament— els militants comunistes de moltes diverses organitzacions. Hi ha també gent independent, cristians, nacionalistes, republicans, independentistes i socialistes, repartits arreu i treballant colze a colze els uns amb els altres. Però no hi ha més organització durant aquest període, estructurada i amb capacitat, que la comunista (la del PSUC especialment, però també la del PTE, MCC, OCE-BR, etc). No obstant això, en aquestes primeres eleccions, només socialistes i UCD aconsegueixen a l'Hospitalet més del doble de vots que tots els partits comunistes junts i les seves candidatures. No es pot oblidar que, com molt bé indica Abdón Mateos «... *antes de las elecciones, el peso del partido socialista no se medía por el número de militantes ni por la presencia en los movimientos sociales [...] sino por los apoyos internacionales y el reconocimiento del papel que iba a desempeñar en el futuro por otras formaciones políticas y por el gobierno*».²³ A més, «*un claro indicador de esta presencia fue el trato dado por los me-*

²³ MATEOS, Abdón. «Una transición dentro de la transición. Auge, unidad y "conversión" de los

dios de comunicación al PSOE frente al PCE. El PSOE fue mucho más noticia que lo que ocurría en el mundo del comunismo español»²⁴ i, en aquest sentit, davant d'una societat poc polititzada, aquests mecanismes rudimentaris d'extensió i popularització generen notables rèdits electorals.

Els resultats del 15-J eren un avís i un punt d'inflexió que costaria assumir a aquells que havien estat, destacadament, al capdavant de les mobilitzacions. Ja es podia veure que de cara a un futur més o menys immediat, l'autèntic poder de decisió a la ciutat, que sempre havia vingut representat per l'Ajuntament i així continuaria sent, estaria monopolitzat per l'esquerra en general i, més pròpiament, per socialistes i comunistes. I pel que deien les dades electorals, amb una clara hegemonia dels primers. Havia de dependre de la capacitat i intel·ligència política dels dirigents d'aquests dos partits, amb la imprescindible fortalesa i coherència política de les seves direccions nacionals respectives, el pes desequilibrador d'aquestes forces a la ciutat. Després de les eleccions Constituents havien de venir necessàriament les municipals²⁵ i ben aviat es van posar en marxa les maquinàries polítiques locals, amb una aparent contradicció: mentre per a uns, els socialistes, engreixar la maquinària de partit obligava a una nova manera d'imbricar-se amb els moviments populars dels barris; per als altres, els comunistes del PSUC, es feia bastant inevitable una considerable duplictat d'esforços o caure en el perill d'abandonar el front de masses en benefici de l'estratègia política.

ENFORTIR ELS APARELLS *VERSUS* DEBILITAR LES ENTITATS

No hi ha dubte que aconseguir les llibertats democràtiques equivalia a bolcar una gran part del treball polític en la tasca de representació institucional. El problema era que els comunistes havien invertit encertadament molts esforços en els proble-

socialistas». A: TUSELL, Javier i SOTO, Alvaro (ed.) *Historia de la Transición 1975-1986*. Madrid: Alianza Editorial, 1996. Pàg. 223.

El que diu Mateos resulta indiscutible, però és evident que caldria posar de manifest les distàncies existents entre comunisme i socialisme en funció de moltes altres variables, com ara l'autocràticisme de l'anomenat *socialisme real* des dels temps de Stalin, el pes de les pròpies experiències espanyoles durant la Guerra Civil que van generar fílies i fòbies familiars heretades per les generacions posteriors d'aquest període. En aquest àmbit, l'experiència enriquidora de la socialdemocràcia europea, especialment de l'alemanya i la nòrdica, a l'hora d'enfortir l'Estat del Benestar sense variar el marc de llibertats formals, va jugar sensiblement al seu favor en aquests anys al nostre país. La idea de l'eurocomunisme es movia pels mateixos camins, sense abandonar un marxisme leninisme que apostava clarament per la democràcia i defugia qualsevol dictadura, inclosa la del proletariat.

²⁴ MATEOS, Abdón. *op. cit.* Pàg. 223.

²⁵ Abans, però, el president del govern Adolfo Suárez convocaria unes noves eleccions generals al març d'aquest 1979, acabat el període legislatiu constituent. Els resultats no havien de diferir molt de les generals del 15-J. Hi va haver, això sí, menys participació i una caiguda electoral de les forces convencionals d'esquerra.

mes veïnals i laborals, ciutadans, de sector, de gènere, etc. per teixir la base social del canvi de règim i ara es veien obligats, en un curtíssim espai de temps, a traslladar els quadres de la mobilització a la política activa, sense donar temps a un relleu natural de dirigents de base. Aquest fenomen, que suposava desplaçar el punt d'atenció de l'organització i, per tant, centrar tot l'interès polític que abans estava en els moviments de base en el partit, va provocar un cert desconcert i un evident malestar entre la gent més activista i conscienciada, que tenia la sensació de ser un simple exèrcit de combat al servei d'una estratègia que ells no estaven contribuint a elaborar suficientment. Això, en ser problemàtic, es va acabar de complicar molt poc temps després quan, just acabades les eleccions municipals, hi va haver novament un desplaçament del punt d'atenció del partit a l'Ajuntament, que és on semblava residir l'autèntic i únic poder local. Aleshores, el desconcert va ser important perquè el partit i el moviment de masses es van posar de fet al servei de la línia política del grup municipal, que ostentava l'autèntica hegemonia dirigent.

Això va passar a l'Hospitalet i arreu, i va crear, en concret, el clima favorable de la posterior divisió del PSUC, de la desafecció militant i del desencant ciutadà, que van ser la causa, en només una legislatura, de la destrossa electoral dels comunistes, que mai més van aixecar cap.

En aquest cúmul de circumstàncies van intervenir, com és lògic, factors molt diversos: a) La renúncia a les grans línies estratègiques que havien marcat la voluntat de canvi de l'antifranquisme militant: l'acceptació de la bandera monàrquica, de la monarquia sense referèndum, de l'amnistia equidistant (pràctica llei de punt final), d'una llei electoral dissenyada per l'alternança de dos grans partits, del pacte social amb escasses contrapartides (pactes de la Moncloa), d'una Constitució amb notables llacunes democràtiques, etc. b) La sensació que era possible conquerir l'electorat i superar la socialdemocràcia a curt termini amb l'estratègia d'un comunisme democràtic a l'alça i euroconnectat (l'eurocomunisme). c) La il·lusió —en el millor dels casos— que la conquesta dels ajuntaments, de les diputacions, de la Generalitat i de les majories parlamentàries podien possibilitar un canvi progressiu de la realitat social (de les ciutats, de l'ordre laboral i econòmic) i, consegüentment, del sistema.

La realitat, però, va ser molt diferent. El PSUC, que va acabar perdent la influència en els moviments per enfortir el partit, i que després va debilitar necessàriament el partit per enfortir el grup municipal, va acabar només en una legislatura amb el grup municipal a l'oposició i amb un partit desestructurat, i la ciutat amb un moviment social desinflat i preparat per un nou període d'altres influències, que canviarien mobilització per participació instrumental.²⁶ Gràcies a aquesta ocupació de l'estructura social de la ciutat —bàsicament de les entitats en gairebé tots els àmbits, buida de

²⁶ A les municipals del 1983, després de la crisi i la ruptura del PSUC, que va afectar també greument la militància hospitalenca, i amb una campanya municipal centrada en el personalisme dels caps de llista: «Aquí lo que hace falta es un alcalde», la davallada va ser èpica. El PSUC va perdre set regidors i el PSC va aconseguir majoria absoluta.

sió de Control municipal. El Pla d'Urgències que presenten passa per l'actualització del cens electoral amb inclusió dels majors de 18 anys, en previsió de la disminució de la majoria d'edat legal, el lliure accés a la documentació municipal i la paralització de qualsevol iniciativa capaç d'hipotecar el futur de la ciutat. L'alcalde Perelló, que va substituir Capdevila quan aquest es va presentar a les eleccions generals, accepta el que se li planteja, però demana que, per evitar la humiliació, no se li digui Comissió de Control. La seva actitud facilita les coses —en aquest mateix període Perelló suspèn llicències d'edificació a Santa Eulàlia 2 i a l'Illa de Sindicats, s'habiliten fons per al parc de la Marquesa a Collblanc i per al parc de la Serp a Sant Josep, se subvenciona els aturats perquè netegin la ciutat dels papers electorals, etc.— i fa que la protesta popular s'apaivagui relativament, si exceptuem la problemàtica de la taxa d'escombraries que manté la revifalla del conflicte amb les autoritats municipals.

Entre l'herència que Capdevila deixa a la ciutat, hi ha l'increment de la taxa d'escombraries, que passa en un any de 700 a 2.000 pessetes en bona part per la saturació de l'abocador del Garraf. L'increment, que sembla justificat en la despesa, és contestat immediatament per les associacions de veïns, que s'emparen en la manca de representativitat del consistori i en la seva inoperància en el control de la taxa. De fet, el problema s'afegeix a la precarietat de moltes de les famílies de la ciutat que pateixen una greu situació d'atur, desnonaments, regulacions de feina a les empreses, suspensions de pagaments, etc. La realitat al país és aclaparadora: la inflació està desbocada (de l'11,4 % al 1973 es passa al 24,5 % l'any 1977), els conflictes laborals en el seu punt àlgid (de 15 milions d'hores perdudes en conflicte l'any 1975 es passa a 156 l'any 1976) i la taxa d'atur, per sobre del 6,3 % (I ja es considerava insuportable!!). D'altra banda, l'estratègia del govern Suárez imposa un ritme descoratjador: enmig d'una greu crisi econòmica, una estructura autonòmica d'Estat a les beceroles —la Generalitat encara és provisional, les diputacions estan semi aturades—, un greu clima de violència política a Euskadi, etc., posposa les eleccions municipals fins després de la nova convocatòria de Corts, un cop s'aprova la Constitució al desembre de 1978. Suárez és conscient que tot penja d'un fil i que és imprescindible un gran pacte social que permeti establir el que s'ha aconseguit, sota perill d'una involució que ell proclama com a real i que l'oposició acabarà creient. Els pactes de la Moncloa, que el secretari general del PCE Santiago Carrillo signa en nom dels comunistes espanyols a l'octubre d'aquest any, són, segons les seves paraules «*el acuerdo más serio y progresista hecho en este país entre la clase trabajadora y las fuerzas burguesas desde los años 30*». ²⁷ L'acord del PCE i la transigència de CCOO, que van fer molt difícil el rebuig socialista —que no n'estava del tot convençut—, converteix progressivament el clima social del país en una bassa d'oli: es manté encara un to crític en les formes, però condescendent del tot en el fons.

A l'Hospitalet, aquest ambient s'expressa amb la declinació del moviment popular. Si fins al 1977 l'únic instrument polític és l'ADH i l'aparell de mobilitzacions és la Co-

²⁷ «L'Hospitalet, diez años después» (pàg. 117).

Foto del dia de la presentació del cap de llista de Centristes-UCD per l'Hospitalet, Pere Costa Sanjurjo, al centre. A l'esquerra, Vicenç Capdevila, diputat al Congrés per UCD i exalcalde de la ciutat. A la dreta, Anton Cañellas, dirigent del partit a Catalunya i també diputat. (arxiu de l'autor)

ordinadora d'AV, a partir d'ara el protagonisme es traspassa a la Comissió Municipal de Partits Polítics (CMPP), que hegemonitzarà la proposta d'accions, però que canalitzarà també la contestació social que podia desbocar-se i fer-se incontrolable amb qualsevol espurna.

La crònica dels fets d'aquest període s'expressa amb aquesta contundència: «*El tema de les escombraries, com tants d'altres que van saltar a l'escena del conflicte social durant aquests mesos, buscava saber si la taxa era o no correcta i el perquè d'una pujada tan important en només un any.*» Aviat es va veure que el darrer ajuntament franquista havia fet el que havia pogut amb la voracitat de FOCSA i l'enorme encariment del servei. Potser s'havia aprovat una fórmula polinòmica que ningú entenia prou, però, de fet, el preu semblava correcte, i en poc més d'un any havien de ser els membres de la Comissió de Partits (CdP) ja a l'Ajuntament, els que haurien de demanar a la població que pagués no aquesta taxa, sinó totes les altres que el Consistori aplicava. L'arma de reclamació de transparència, recent tancades les urnes amb plena eufòria de l'esquerra, es va veure de seguida com un instrument molt delicat i els arguments que tenien una bona dosi de realitat, però també un punt de demagògia, havien de ser marginats de soca-rel. Per governar, deien els partits de la CdP, era imprescindible el realisme. I governar era, realment, cosa de dies.

Per això, el prestigi de les organitzacions de l'esquerra ja parlamentària, el carisma d'alguns dels seus dirigents locals, la força democràtica dels vots i el reconeixement

PROGRAMA GENERAL DE ACTUACION
COMARCAL DE L'HOSPITALET Y BAIX
LLOBREGAT DE CENTRISTES DE CATALUNYA
U. C. D.

Aparte de la problemática concreta y específica de cada población, cuyas soluciones valorarán y pondrán en marcha en cada uno de los municipios de acuerdo con el plan de descentralización por nosotros propugnado.

Es innegable que existen problemas comunes a varios municipios y que por lo tanto precisan soluciones mancomunadas.

Por ello, Centristas de Catalunya U C D de L'Hospitalet y del Baix Llobregat ofrecen un plan conjunto de actuación, referido a los temas siguientes:

AEROPUERTO.- No puede ni debe ser ampliado. La ampliación aumentaría la peligrosidad, las molestias y la contaminación actual, además de incidir negativamente en la ya maltratada agricultura y a la seguridad de los habitantes de la zona.

AGUA.- Apoyo a total a cualquier iniciativa que aporte soluciones rentables y a largo plazo, sobre el abastecimiento y calidad de las aguas e instar a la puesta en marcha de estas soluciones.

RESURAS.- Estudio conjunto sobre dicho tema (incineración, vertederos, soluciones mixtas).

BOMBEROS.- Creación de un parque comarcal debidamente equipado, y situado en una zona adecuada y equidistante de todas las poblaciones.

CEMENTERIOS.- Puesta en marcha en un plazo lo más corto posible la solución a nivel comarcal.

PLAYAS.- Puesta en marcha de un rigurosísimo plan de saneamiento y limpieza de las mismas. Vigilancia estricta, para evitar vertidos en el río Llobregat y zonas adyacentes de la costa. Exigencia de una compensación por parte del municipio barcelonés y por parte de la Generalitat, como consecuencia de la utilización de estas playas por los habitantes de la capital.

RIO LLOBREGAT.- Exigir la aclaración debida sobre los actuales puntos en que se encuentran las negociaciones sobre las negociaciones sobre el desvío del río Llobregat, y exponerlos claramente a la opinión pública, para una toma de postura

Document mecanografiat del programa de Centristes-UCD per l'Hospitalet i la comarca del Baix Llobregat. (arxiu de l'autor)

municipal van ser suficients per consolidar, lenta però inexorablement, la CMPP com a interlocutora vàlida en els assumptes socials i polítics del municipi. Això equivalia, de fet, a l'exclusió de les altres plataformes i, en concret, de la més eficaç fins aleshores: la Coordinadora d'Associacions de Veïns. La seva darrera expressió d'autonomia va ser la resposta al tema de les escombraries. Totes les associacions van assumir l'acord Consistori-CMPP, tret de les de Pubilla Cases i Sant Josep, alguns dirigents de les quals o bé eren independents o eren membres de partits polítics de l'esquerra revolucionària que havien aspirat a estar representats a la CMPP, però que havien estat rebutjats pels partits majoritaris. A partir d'aquest moment, el tema de les escombraries es converteix en un tema residual, difícilment entès pel veïnat, que havia observat una gran bel·ligerància de l'esquerra i de les associacions fent sistemàtiques crides a no pagar i que, poc després —recent conquerit el primer ajuntament democràtic—, veien com se'ls demanava que abonessin la mateixa taxa, al nou ajuntament i sense massa aclariments concrets.

Durant bastants mesos abans del procés electoral, la CMPP es debatia entre la necessitat de controlar un ajuntament pràcticament paralitzat i mantenir una certa tensió social de cara al futur immediat. De fet, però, només va servir per una cosa que a la fi esdevindria històrica: la confrontació d'estratègies i de propostes entre

socialistes i comunistes, les dues forces que estaven cridades a governar en molt poc temps. Quan es fa palesa la impossibilitat que la CMPP acabi dictant la dinàmica de l'Ajuntament, l'organisme trenca relacions amb aquest i pocs dies més tard, els socialistes anuncien la seva marxa: «*dada la inoperancia de ésta para alcanzar los objetivos con los que fue creada y ante la actitud adoptada por el Ayuntamiento, en cuya confusa política no queremos vernos implicados*». El PSUC i el PTE certifiquen l'acte de defunció de la CMPP el 10 de maig i s'atreveixen per primera vegada a criticar obertament els socialistes: «*El que hem de criticar als socialistes és que han pres una resolució sense consultar-nos, quan en una anterior reunió es va quedar que s'explicaria a la resta de components qualsevol canvi en les postures... la decisió dels socialistes, no va ser pensada tenint en compte les característiques de l'Hospitalet, sinó els seus propis interessos de partit*». Des d'aquest moment fins al 6 de novembre, la crítica a l'Ajuntament es fa des dels papers impresos: el PSUC en treu uns quants sobre les finances municipals, sobre la situació de les escombraries i sobre una presumpta corrupció en una concessió de l'ús de la piscina municipal i els socialistes en publiquen d'altres amb declaracions públiques sobre la renúncia a participar en una gestora amb els escassos regidors de l'època franquista que, contra la seva voluntat, encara resistien. El PSUC local va modificant lentament la seva estratègia municipal en observar que la paràlisi municipal atempta no només contra les inversions ciutadanes sinó contra la mateixa estructura funcional de l'Ajuntament. En aquest context, el 6 de novembre es pronuncia per la dimissió del Consistori, reclama la formació immediata d'una gestora amb socialistes i convergents i demana suport econòmic de la Generalitat en funcions i del Govern Civil per aplicar un Pla d'Urgències a la ciutat. Garcilaso Aguado, el primer secretari dels socialistes hospitalencs que ja s'havien mostrat radicalment en contra d'aquesta opció, no es fa esperar i declara uns dies més tard:²⁸ «*A punto de terminar el proceso constituyente vislumbramos ya (hay compromisos legales del gobierno) el que esta situación de interinidad de los Consistorios termine; y de ahí que de golpe, se pone en marcha una campaña pidiendo nada más ni nada menos que la dimisión del Ayuntamiento de l'Hospitalet y la creación de una Comisión Gestora por unos motivos que son reales, pero que han estado presentes con toda su crudeza durante los diecisiete meses que nos separan del 15-J del año pasado, y que a lo largo de todo este período, el partido que ahora propugna la operación ha defendido a capa y espada la permanencia del Consistorio tal como es.*» I acaba explicant la postura del seu partit: «*los socialistas afirmamos una vez más que sólo las elecciones municipales pondrán fin al marasmo y a la agonía municipal*». Òbviament, la Gestora mai es va posar en marxa i pocs dies després l'Hospitalet votava la Constitució i s'iniciava un nou període.

De fet, aquest llarg període d'agonia municipal, en una exacta descripció del primer secretari dels socialistes, representa també una oportunitat per mostrar la capacitat dels partits que estan a punt de governar la ciutat. Més enllà de la renúncia dels comunistes del PSUC a mantenir la tensió dels moviments de base, s'observa per

²⁸ *El Noticiero Universal* (14-11-1978).

part d'aquest partit una clara voluntat de prendre iniciatives i diferenciar-se que, no obstant això, evidencia una certa imatge erràtica en conjunt. Els comunistes del PSUC temen el que passarà a les eleccions municipals i intenten acaparar tot el protagonisme possible, presentant-se davant l'electorat com un partit que ha estat a les trinxeres però que ara sabrà estar al capdavant dels assumptes públics. Els socialistes, per la seva banda, en tenen prou mostrant-se com un partit que no es deixa influenciar, sense complexos, malgrat no haver estat protagonista de les lluites i posant tot el pes de la seva legitimitat en l'esperat aval de les urnes. La seva força és la imatge de la marca socialista de Felipe González i el seu capital, la capacitat de fer convergir en un únic partit, catalanistes moderats amb una visió socialdemòcrata i europeïsta i immigrants amb referències familiars molt arrelades al PSOE històric i a la UGT dels seus avantpassats, agrupats a la federació catalana del PSOE. Però el més significatiu d'aquest període és que es posa de manifest, per primera vegada a l'Hospitalet sense embuts, la disintonia, la discordança entre socialistes i comunistes del PSUC, factor que serà un llast inapelable de cara al futur.

Estem a l'avantsala de la campanya per les municipals del primer ajuntament democràtic. D'acord amb el traspàs de tensió dels moviments socials als aparells de partit, es produeixen en aquest període importants esdeveniments. Una bona part dels socialistes locals vinculats a les tesis del catalanisme progressista i relacionats d'antic amb el Moviment Socialista de Catalunya i el partit de Raventós (CSC), van acabar tenint un fort protagonisme en el procés d'unió que va donar com a resultat el Partit Socialista de Catalunya (Congrés). Es va constituir, al novembre de 1976, de l'acord de petits partits i col·lectius que tenien com a vincle un catalanisme d'esquerra moderada, una opció socialdemòcrata en la línia de les democràcies avançades nòrdiques, un antiestalinisme derivat de l'experiència amb el PSUC durant la Guerra Civil i una certa tendència autogestionària en l'economia productiva. Això explica que s'hi sumessin antics militants del POUM i del BOC, un dels fundadors d'ERC i molts independents i professionals que havien actuat dins l'Assemblea de Catalunya al marge dels principals partits, més una munió de col·lectius socialistes, marxistes i no marxistes, de diverses tendències. Aquell míting on es va «suar socialisme» del Palau Blaugrana, el primer míting polític a Barcelona des del final de la guerra, va ser la conseqüència de mesos de treball i d'un encert estratègic d'unitat que a l'Hospitalet, però, encara el distanciava dels altres socialistes de la federació catalana del PSOE: amb una cultura molt més obrerista, amb una desafecció clara envers el nacionalisme català i amb més presència als moviments socials i als barris que els seus coreligionaris del PSC(C). Això va ser així, fins al punt que entre els molts intents, propiciats des de Madrid, per incorporar el PSC(C) a les files del PSOE, el col·lectiu socialista de l'Hospitalet va ser un dels més bel·ligerants opositors a aquest nou procés de convergència.

Molt poc temps després, però, el que s'olorava simplement com un moviment de captació, com una opa hostil, va anar evolucionant cap a un acord electoral primer, de cara a les eleccions de juny del 77 (Socialistes de Catalunya), i cap a un procés de síntesi amb la federació catalana del PSOE i el PSC (Reagrupament) que

s'acabaria produint amb la fundació del PSC(PSC-PSOE) al juliol de 1978. El resultat electoral hi va jugar fort, eliminant qualsevol ombra de dubte sobre els beneficis de la unitat. Poc abans del congrés d'unitat, els tres col·lectius de la ciutat, encapçalats per Juan Ignacio Pujana de l'executiva de la federació catalana del PSOE; Germà Pedra, del PSC(C), i Carles Capella, del PSC(R) van explicar a la premsa el nombre de delegats que havien de participar en el congrés de fusió de cadascun dels partits presents: 24 del PSOE, 6 del PSC(C) i 3 del PSC(R), dada que expressa el pes real dels tres col·lectius: el PSOE era pràcticament el 72 % de l'organització local, mentre que el PSC(C) era el 18 % i el PSC(R), el 9 % restant. D'aquesta manera, l'executiva local del nou partit i les llistes que presentaria a les eleccions locals reflectirien aquest desequilibri en el pes, malgrat que a partir d'aquest moment el nou PSC va saber fer pinya i va defensar en tot moment la integritat de la formació de-sacreditant els que volien parlar de quotes.

Malgrat l'esforç, l'ànima doble del PSC va romandre adormida però ben viva. La llarguíssima carrera d'èxits electorals va evitar que mai es remoguessin les brases, sobretot de cara a l'exterior, però militants i dirigents sabien que les dues ànimes, la procedent del catalanisme d'esquerres i la procedent del socialisme espanyol podien —i poden— xocar en qualsevol moment. En aquest aspecte, el PSUC ho va tenir més fàcil. Defensant sempre el reconeixement de Catalunya com una col·lectivitat diferenciada dins l'Estat, amb una cultura i llengua pròpies que calia estimar i defensar enfront les prohibicions de la dictadura, va aconseguir que catalans d'origen i catalans d'adopció eliminessin el conflicte nacional sobre la base de considerar que, per damunt de la procedència de les persones, hi ha el lloc que ocupen a la societat. Així, catalans d'origen i catalans d'adopció no veien Espanya com l'enemic. Veien que l'enemic era la burgesia catalana i espanyola i la classe popular i treballadora d'aquí i d'allà, una única i solidària força de combat. Va ser aquesta influència de cultura política vinculada a una lectura marxista de la realitat, la que va possibilitar un modèlic sistema de complicitat entre els nascuts aquí i els nascuts a fora i el que va permetre que aquest aspecte no solament no fos un problema, sinó que fos un al·licient més per sumar-se a la lluita.

Pel que fa a la reorganització interna local, la situació dels comunistes va ser més complexa, però també més engrescadora. Quan s'organitza la primera conferència del partit a l'Hospitalet (1977), el comitè local havia passat de ser un instrument de prestigi durant la clandestinitat a ser una rêmora, en moments en què resultava imprescindible el dinamisme que marcaven les noves accions. Tothom, fins i tot els dirigents més veterans, era conscient que la nova organització del partit que havia passat de les clandestines cèl·lules a les agrupacions locals, amb seus a peu de carrer i una descentralització organitzativa que l'apropava molt a la societat, era del tot imprescindible, malgrat que aspiraven a que el nou òrgan de direcció tingués un caràcter integrador i reconegués en la pràctica el treball desenvolupat en el període clandestí pels sacrificats dirigents que el van mantenir viu en les pitjors condicions. El resultat de la conferència, que va convertir Joan Saura en nou responsable polític, va comptar amb el notable pes de la nova militància, que li va donar tot el seu

CLUB DE PREMSA DE L'HOSPITALET
CASINO DEL CENTRE
FINAL RAMBLA JUST OLIVERAS
TEL. INFORMATIU 249 17 20

L'Hospitalet 26.3.79

Amigos:

A tres días de la celebración de las primeras elecciones municipales libres en los últimos cuarenta años, el CLUB DE PREMSA DE L'HOSPITALET ha organizado un debate público con los números uno de las nueve candidaturas que se presentan a los comicios.

Es seguro que de entre ellos saldrá el próximo alcalde de nuestra ciudad, y que buena parte de los presentes tendrán un papel fundamental en la constitución y funcionamiento del nuevo ayuntamiento democrático.

Habrá terminado una época de corrupción y falta de planificación a todos los niveles dictada por el más bárbaro desenfreno especulativo, y dará comienzo otra nueva en la que los diferentes partidos, tratarán de aplicar sus programas sobre la realidad municipal.

Para tratar de esos programas, de esas alternativas generales de los partidos, es por lo que el CLUB DE PREMSA DE L'HOSPITALET, en esta su segunda etapa de vida asociativa ha organizado este acto que servirá, además, para presentar nuestros objetivos y dejar constancia de la existencia informativa de este núcleo de profesionales, en un deseo compartido de reconstrucción ciudadana.

El debate tendrá lugar el próximo día 30, viernes, a las 19,30 h., en el salón de actos del Casino del Centre, que de este modo se incorpora también a este deseo de vertebrar una vida colectiva en nuestra ciudad.

La mesa estará formada por todos los cabezas de lista de los partidos que compiten en estos comicios. A saber: cm.

Carta del Club de Premsa de l'Hospitalet convidant al debat previ a la campanya electoral de 1979 que es va fer al Casino del Centre, a finals de març de 1979. (arxiu de l'autor)

suport i va resultar integradora en bona part. D'allà va sortir un comitè local de 21 membres que es va destacar, sobretot, per la dedicació i el treball desenvolupat, posant la maquinària del partit a punt per a les eleccions municipals i obrint l'organització a la societat, fins al punt que la militància local va superar de llarg el miler de persones. Va ser aquesta una fase on, malgrat era evident la pèrdua de control dels moviments populars, l'estructura del partit a les agrupacions va vetllar per no buidar de contingut les entitats socials i per simultaniejar l'impuls de la dinàmica de lluita reivindicativa amb la coordinació i direcció política de les accions. Aquesta dinàmica quedaria clarament anoreada en la nova fase, en bona part perquè la sacralització del treball municipal va convertir la direcció política del partit en una pura corretja de transmissió d'allò que dimanava del poder municipal i, ja no diguem, com va patir l'esforç reivindicatiu dels barris que, en aquelles circumstàncies, podia convertir-se fàcilment en un moviment de contestació del poder de l'Ajuntament.

Però encara s'havia de produir l'ocupació del poder municipal i fer-se evident aquesta desviació del punt d'atenció polític preferent. El 14 de desembre, la premsa comenta un possible pacte municipal entre CDC, UDC i l'ERC locals, pacte que s'esdevé impossible poc després. Dos dies més tard, és el PTC (Partit del Treball) el que organitza la primera conferència local i nomena cap de llista a l'alcaldia el seu secretari general, Calixto Corral, que després es faria ric i famós amb la macroem-

entra con nosotros al Ayuntamiento

Es muy lamentable para nosotros, ciudadanos y vecinos de l'Hospitalet, que nuestra ciudad se encuentre en la situación que todos conocemos. Cada día, cuando pasamos por nuestras calles, agobiadas de edificios y contaminadas con una infinidad de industrias incontroladas, nos damos cuenta de que esto no puede seguir así.

Ahora es el momento de cambiar, de hacer que el Ayuntamiento sea eficaz, de hacer que las cuentas de esos casi dos mil millones de pesetas de nuestros presupuestos municipales, sean claras y públicas. Ahora es el momento de entrar con los socialistas en el Ayuntamiento porque tenemos en nuestras candidaturas a los hombres y mujeres honestos y eficaces que devolverán a los ciudadanos de l'Hospitalet el poder municipal.

IGNACIO PUJANA.

GERMÀ PEDRA PENALVER
El veïnat de Pubilla Cases, Germà Pedra Penalver, és el candidat número 5 del Partit dels Socialistes de Catalunya (PSC-PSOE) al Ajuntament de l'Hospitalet. Soltero, de 28 anys, és secretari de Política Municipal de la Federació del PSC-PSOE. Participa en el Grup de Cultura del Centre Social de La Florida, ha fundat el Club Bàsquet (Cibollons) i de la Associació de Veïns de Pubilla Cases.

JOSE M.ª RAULET ESPIGAL
El candidat socialista número 15 al Ajuntament de l'Hospitalet és José M.ª Raulet Espigal. Soltero, de 22 anys, resideix en el barri de La Florida i és de nacionalitat. És primer secretari de la Federació de Hospitalet de la Joventut Socialista de Catalunya.

La Florida - Pubilla Cases - Can Serra

Más colegios y menos cables de alta tensión
Un denominador común en nuestros barrios de l'Florida, Pubilla Casas y Can Serra es que hacen falta plazas escolares. Bueno, hay que hacer colegios y zonas verdes y Centros de Salud y, además, hay que poner en práctica las medidas técnicas necesarias para hacer desaparecer de la calle los cables de alta tensión de FCCsa, que son un peligro público más.

Los socialistas estamos dispuestos a que haya escuelas públicas en el solar de la calle Las Planas, que ha sido reivindicado tradicionalmente para hacer un centro de Enseñanza Media. También la precaria situación del Colegio Nacional Pubilla Casas y Puig Giralt hace que reclamemos con urgencia los terrenos de la Carrtera Nacional II, para destinarnos a instalaciones escolares y deportivas, de utilización pública. En Can Serra los terrenos de la Carpa hay que utilizarlos inmediatamente para un centro de EGB y un nuevo mercado que descongestione a los que ya existen.

Asfalto para La Florida

En La Florida está claro que los socialistas tenemos que ultimar, desde el Ayuntamiento, la pavimentación de las calles porque, los que vivimos en ellas, sabemos que no pueden seguir con el piso de tierra. Además, junto a la plaza de "los pajarricos" hay un solar estúpido para hacer una zona verde. Eso sin olvidar que se debe agilizar la construcción del Polideportivo de la Avenida de Masnou.

Una bobila verde

En Pubilla Casas no estamos dispuestos a que se construyan viviendas en los terrenos de la Bóbila. Lo que se tiene que construir allí es un Centro de Salud, con asistencia sanitaria para madres e hijos, dentistas, laboratorio de análisis... Eso y una espléndida zona verde que también nos puede ayudar a conservar la buena salud.

Sobra la fábrica Cardoner.

En Can Serra sobra la Fábrica Cardoner. Eso lo saben todos, pero los socialistas vamos a hacer que se cumple el acuerdo establecido entre las Asociaciones

Full de campanya del PSC local, en aquest cas dirigit als veïns de Pubilla Cases. Es poden veure, fotografiats, el que va ser alcalde, Joan I. Pujana, i Germà Pedra, que residia al barri. (arxiu de l'autor)

presa immobiliària Fincas Corral. El dia 19 de desembre, es coneix la llista del PSC. L'encapçala Juan Ignacio Pujana, home de la federació catalana del PSOE, que havia estat president de l'Associació de Veïns de Bellvitge-Nord i que treballava a la banca. Dels 15 primers noms de la llista, que són els que li podien correspondre traslladant els resultats del 15-J al 3 d'abril (municipals), 8 provenien del PSOE i 7 del PSC. Fins gairebé un mes més tard no es donen a conèixer els noms de la llista del PSUC. Aleshores, es descobreix que l'encapçala l'escriptor Francesc Candel, senador per l'Entesa des del 15-J, que no és militant del PSUC ni tan sols viu a la ciutat, tot i que era conegut per la seva vinculació amb els nuclis d'immigrants de tota la corona metropolitana i havia aconseguit un enorme èxit electoral juntament amb Benet i Ciri en la candidatura unitària al Senat de l'esquerra a Catalunya.

La història de la candidatura de Candel és curiosa i significativa, no només per la manera en què es va produir, sinó per la moderada oposició interna que va tenir i, sobretot, pel que representava: era el primer intent d'aconseguir el poder local per la via de la repercussió mediàtica més que no pas per la via del reconeixement del compromís amb la ciutat.²⁹ Una manera de fer política que, amb el missatge, es carregava

²⁹ Candel era conegut entre els cercles immigrants de la ciutat pel seu compromís a favor dels nousvinguts a Catalunya, els més febles entre la classe treballadora del país. En aquest sentit, Candel representava òbviament una opció de progrés, però la seva vinculació amb l'Hospitalet

ELECCIONES LOCALES 1979

L'HOSPITALET
DE LLOBREGAT

CONCEJALES

Doy mi voto a la candidatura presentada por:

**"PARTIT DELS SOCIALISTES
DE CATALUNYA" (P.S.C.-P.S.O.E.)**

- X.D. 1. JUAN IGNACIO PUJANA FERNANDEZ
- ✓D. 2. GARCILASO ANTONIO AGUADO SANCHEZ
- ✓D. 3. JULIO MORERA ROMERO
- ⊗X.D. 4. JOSE HERNANDEZ ARELLANO
- ✓D. 5. GERMAN PEDRA PEÑALVER
- ✱✓D. 6. PILAR FERRAN HERNANDEZ
- ✓D. 7. JUSTO TORRALBA RIOS
- ✓D. 8. JUAN ALCAIDE FALCON
- ✓D. 9. JUAN GARCIA GRAU
- ✓D. 10. JOSE TEJEDOR SOLER
- ✓D. 11. MARIA MARTINEZ GARCIA
- ✓D. 12. JUAN JOSE LOPEZ CAMPOY
- D. JOSE CASTELLANO REMESAL
- D. AMADEO JUAN PRAT
- D. JOSE M.ª RAULET ESPIGOL
- D. MANUEL HERNANDEZ SOBRADIEL
- D. CARLES JOSEP CAPELLA BONAVIDA
- D.ª M.ª ASUNCION MARTI CARBONELL
- D. MIGUEL PREGONAS MARTINEZ
- D. MANUEL RAMOS VILLALON
- D. ESTEBAN CASADO POVEDA
- D.ª JOSEFA CHAVARRIAS ERAUS
- D. LUIS JAVIER SANJUAN TELLO

ELECCIONES LOCALES 1979

CONCEJALES

Municipio de: HOSPITALET DE LLOBREGAT

Doy mi voto a la candidatura presentada por:

PARTIT SOCIALISTA UNIFICAT DE CATALUNYA

- D. FRANCISCO CANDEL TORTAJADA (Independiente)
- D. JUAN SAURA LAPORTA
- D. JAIME VALLS PIULATS
- D. MERCEDES OLIVARES SOLER
- D. JAIME BOTEY VALLES (Independiente)
- D. JAVIER ARJALAGUER MASANA
- D. JAVIER ARAGAY TUSELL
- D. SANTIAGO DIAZ MARTIN
- D. ROBERTO GONZALEZ MOLINES
- D. JOSE ANTONIO RUIZ RUIZ
- D. JOSE CARRASCO HERRERA
- D.^a. ANTONIA INES NIEVA LAFUENTE
- D.^a. MONTSERRAT PERELLO RIERA
- D.^a. MARIANO ARAGON PASCUAL
- D. SALVADOR PASTOR BLASCO
- D. MARCELO GARCIA LOPEZ
- D. JOSE VINAIXA BOIXADOS
- D. JORGE GUILLOT MIRAVET
- D. FELIPE GOMEZ CRESPI
- D. JOAN CORNET PLANELLS
- D. RAFAEL RUIZ DJEZ
- D. ELENA FELICIDAD PEYDRO LLANEZA
- D. CELESTINO RAYA RIVAS
- D. JUAN MUÑOZ PERALES

Paperetes de vot electoral de les primeres eleccions municipals de la democràcia, el 3 d'abril de 1979. Corresponen al PSC local, amb els regidors que finalment van resultar elegits senyalats amb unes marques, i al PSUC. (arxiu de l'autor)

la intenció. Darrera de Candel, els primers rumors de premsa apuntaven sis noms: Joan Saura, Mercè Olivares, Jaume Botey, Xavier Arjalaguer i Montserrat Company. Entre aquests primers sis noms hi havia tres independents, coneguts a la ciutat pel seu protagonisme en diferents àmbits: Botey, entre els cristians de base a Can Serra, Arjalaguer perquè havia estat president de l'Associació de Veïns de Sant Josep, una

no diferia especialment de la que podia tenir amb Badalona, amb Santa Coloma, amb Sant Adrià, amb els municipis de la conurbació barcelonina més densificats i poblats majoritàriament per la immigració procedent d'altres indrets de la península. Si va ser seleccionat per la direcció central del PSUC per encapçalar la llista hospitalenca era per la importància de la ciutat, en primer lloc, i perquè no hi havia cap personatge prou rellevant en l'àmbit local que pogués concitar suports populars més enllà del pes concret i del prestigi de la candidatura.

de les associacions de veïns amb més dificultats de control per part del PSUC local, i Company, per la seva tasca en el món de l'ensenyament. Quan, al dia següent, es dona la llista dels 10 primers, Company ja no hi apareix, segurament sensible a les crítiques que es van registrar al comitè local sobre la preponderància de la còmoda llibertat dels independents envers el compromís demostrat dels militants. Després de Candel apareix el nom de Saura i darrere d'ell, Jaume Valls, aleshores secretari local de CCOO, Mercè Olivares, Botey, Arjalaguer, Aragay (provinent de la joventut comunista), José Fariñas, Santiago Díaz i Robert González. Fariñas, responsable polític del comitè local des de l'any 1970 i fins la primera conferència del partit, renuncia al seu lloc. El fet d'haver estat situat en el vuitè lloc i, probablement la seva coneguda discrepància amb la línia que estava seguint el partit, que es posaria de manifest poc després encapçalant la ruptura amb vint membres més del Comitè Central per formar el PCC, van jugar, i molt, en aquesta decisió. Amb la seva dimissió no va passar res significatiu malgrat el seu carisma personal, simplement la llista es va córrer un lloc i, cosa curiosa, fins i tot el que figurava com a número 21 d'aquesta llista del PSUC va tenir l'oportunitat d'agafar l'acta de regidor al llarg de la legislatura a causa de les nombroses dimissions —per causes múltiples, entre les quals les greus dissensions polítiques internes— que es van produir al PSUC local entre el 1979 i el 1983.

Com passava també amb la llista socialista, a la llista del PSUC que confeccionava el comitè local figuraven tots els membres d'aquest comitè de direcció excepte dos (i el ja comentat cas de José Fariñas) —ahora també membres del secretariat, cúpula de gestió del comitè local—, que no van voler ser inclosos, segurament per motius diversos. Això significa que una bona part del comitè de direcció, començant pel responsable polític en l'àmbit local, estava cridat a ser membre de la corporació municipal i, per tant, a prioritzar el treball municipal sobre el treball de direcció política, com es va veure de manera immediata. Tres mesos justos després de la data electoral, el responsable de campanya, un dels dos membres de la direcció que no va voler formar part de la llista a les municipals, dimitia del seu càrrec per, entre altres sucoses raons, haver estat incapaç d'aconseguir que se cités el regidor de Cultura del nou govern municipal, l'escriptor Francesc Candel, a la reunió de comitè on s'havien de fixar les prioritats de l'acció cultural a l'Ajuntament.

Com era previsible, tal com havien anat les coses, a partir de la composició del nou ajuntament democràtic —format per dotze regidors socialistes, onze del PSUC, dos de CiU i dos d'UCD— tot el pes de l'acció política es va desplaçar als equips municipals. Si el moviment popular ja estava en declivi, a partir d'ara mateix són els aparells dels partits els que se sotmeten absolutament al dictat dels nous regidors, que acaben saturats de poder. Són els grups municipals i especialment els seus màxims dirigents els que determinen no només el repartiment de poder a la corporació sinó també al partit. Algunes entitats passen a ser ara espais de clientelisme polític sense parangó i un aparador de beneplàcits, i les cúpules del poder local les que, a partir d'ara, repartiran generosament prebendes i castigaran els díscols.

Quan el PSUC es trenca a principis de 1980, tota la força i una bona part del prestigi del que havia estat el principal partit de lluita en els moments difícils, també a

Movimiento Comunista
de Cataluña

UNA CRITICA DE IZQUIERDAS A TRES AÑOS DE AYUNTAMIENTO DEMOCRATICO EN L'HOSPITALET

L'Hospitalet es quizá la ciudad más deteriorada de todo el país. No sólo por la falta de servicios, de equipamientos, por la alta contaminación o por la carencia de zonas verdes o por los 77.000 parados, sino también por la misma situación de los mismos barrios, separados unos de otros por sofisticadas murallas como son las vías férreas, además de otros problemas como el estar cruzada de arriba a abajo por líneas eléctricas de alta tensión.

Hacer esta ciudad más habitable para quienes vivimos y trabajamos en ella exige de los concejales que en abril de 1979 se hicieron con el gobierno Municipal, una voluntad de lucha, una cierta mala uera contra el gobierno, contra los responsables de este estado de cosas, que desgraciadamente no ha existido.

Es un hecho que el Gobierno de Madrid hace lo imposible para limitar la capacidad, la autonomía y los recursos de Ayuntamientos como el de esta ciudad para atender los problemas y reivindicaciones populares: con esta política el Gobierno de la UCD consigue varios objetivos, entre otros, desgastar a los partidos de izquierda, restarles votos.

El Gobierno de la Generalitat, el del Sr. Jordi Pujol, hace cuatro cuartos de lo mismo, a pesar de los muchos actos oficiales que ha presidido en nuestra ciudad.

Pero el comportamiento de estas fuerzas, de UCD desde Madrid, de C. I. U desde la Generalitat, nadie se puede extrañar. Son fuerzas de derechas y hacen una política de derechas. Nunca estarán de nuestro lado. Harán todo lo posible para hacernos pagar la crisis del capital; seguirán permitiendo los des-

Es cierto que los Ayuntamientos democráticos tenían de entrada este techo, era antes y es hoy un hecho bien conocido por los partidos de izquierda. Pero, precisamente por eso, no se podían prometer tantas cosas como hicieron en sus programas electorales; era necesario partir de la idea que habría que luchar, y fuerte, si se quería lograr alguna cosa.

Era necesaria una verdadera política de izquierdas basada en una constante presión popular contra esas limitaciones, y no como han hecho los concejales del PSC-PSUC: quejarse y justificarse.

Era necesario utilizar la voluntad popular, los miles de votos conseguidos en las elecciones de abril de 1979, contra la derecha que se hacía fuerte desde el Gobierno.

La movilización popular ha sido y continúa siendo un arma indispensable para la izquierda si de verdad quiere hacer frente a la derecha. Y de todo esto no se ha hecho casi nada en estos tres años. Por contra se dificulta la participación, no se facilita una buena información, no ha habido un ánimo de escuchar abiertamente con los vecinos y vecinas, con sus organizaciones, sobre los problemas que les afectan. Esta es la crítica más seria que nosotros, el MCC, os hacemos.

EFFECTIVAMENTE, EL 3 DE ABRIL DE 1979 LA IZQUIERDA GANA LAS ELECCIONES Y SE HACE CARGO DEL GOBIERNO DE LA CIUDAD. DESDE ENTONCES HAN PASADO 3 AÑOS. NO. PODEMOS

*Full informatiu del comitè local
del MCC (Moviment Comunista
de Catalunya) de l'Hospitalet,
fent balanç dels tres primers
anys de govern municipal.
(arxiu de l'autor)*

l'Hospitalet, desapareix. La nova estratègia a les eleccions del 83, en lloc de rectificar —entre molts altres factors— la fonamentació personalista de la política, que va portar Candel a encapçalar la llista el 1979, l'aprofundeix. La personalització del lideratge com un bé intrínsec del PSUC local ha estat sempre una incògnita: no és possible saber quants vots va aportar l'escriptor Candel, però semblaria que l'autèntic èxit del PSUC del 1979 estava basat en tres factors: la història de lluita a la base del moviment popular (i obrer), la feina política amb voluntat integradora —tot i que no sempre reeixida— a la direcció local, i una llista de candidats molt reconeixible per la ciutadania.

Després del 1983, l'hegemonia local dels socialistes ha estat aclaparadora. La ciutat, des del 1983, és bàsicament obra seva. Com que el temps tot ho enterboleix, alguna gent ha sabut viatjar tranquil·lament de sigla en sigla sense remordiments, entre altres diverses raons perquè tothom té dret a guanyar-se la vida. Mentre n'hi ha hagut que han rebut reconeixement per la seva capacitat d'assumir la història i empassar-se acríticament la nostàlgia, a molts altres, la conjuntura global posterior els ha expulsat de la ciutat. S'ha d'intentar —segurament de manera distanciada i serena— saber tot el que va passar, perquè el present és conseqüència, sempre, de com es fan les coses i allò que en algun moment havia estat un somni, s'ha convertit avui en una realitat que no agrada tothom. Fins al 76 hi havia responsables que algú es va atrevir a citar públicament i a viva veu. Això no ha tornat a passar i potser faria falta...

Maig 2012

BIBLIOGRAFIA ORIENTATIVA, SENSE ÀNIM D'EXHAUSTIVITAT:

ALTED, Alícia; MATEOS, Abdón i TUSELL, Javier (coord.). *La oposición al régimen de Franco. Estado de la cuestión y metodología de la investigación*. Madrid: UNED, 1990.

AREILZA, José Maria. *Cuadernos de la transición*. Barcelona: Planeta, 1983.

BARDAVÍO, J. *Las claves del rey. El laberinto de la transición*. Madrid: Espasa Calpe, 1995.

CARR Raymond; FUSTI, Juan Pablo. *España de la dictadura a la democracia*. Barcelona: Planeta, 1979.

CARRILLO, Santiago. *Memorias*. Barcelona: Planeta, 1993.

COTARELO, Ramón. *Transición política y consolidación democrática (1975-1986)*. Madrid: CIS, 1992.

CULLA, J. B. i DE RIQUER, Borja. *El franquisme i la transició democràtica (1939-1978)*. A: VILAR, Pierre (dir.) *Història de Catalunya*. Vol. VIII. Barcelona: Edicions 62, 1989.

FERNÁNDEZ MIRANDA, Pilar y Alfonso. *Lo que el rey me ha pedido. Torcuato Fernández-Miranda y la reforma política*. Barcelona: Plaza&Janés, 1999.

FONTANA, Josep. *España bajo el franquismo*. Barcelona: Crítica, 1986.

FRAGA IRIBARNE, Manuel. *En busca del tiempo servido*. Barcelona: Planeta, 1987.

GRIMALDOS, Alfredo. *La sombra de Franco en la Transición*. Madrid: Oberon, 2004.

JULIÁ, Santos; PRADERA, Javier; PRIETO, Joaquín (Coord.). *Memoria de la Transición*. Madrid: Taurus, 1996.

LÓPEZ PINTOR, Rafael. *La opinión pública española: del franquismo a la democracia*. Madrid: CIS, 1982.

LÓPEZ RODÓ, Laureano. *Claves de la transición. Memorias*. Barcelona: Plaza&Janés/Cambio 16, 1993.

MARAVALL, José Maria. *La política de la Transición 1975-1980*. Madrid: Taurus, 1981.

MARÍN, José Maria; MOLINERO, Carme; YSÁS, Pere. *Historia política*. Vol. XVIII. Madrid: Istmo, 2001.

MARTÍN VILLA, Rodolfo. *Al servicio del Estado*. Barcelona: Planeta, 1984.

MOLINERO, Carme i YSÁS, Pere. *Catalunya durant el franquisme*. Barcelona: Empúries, 1999.

MORÁN, Gregorio. *El precio de la transición*. Barcelona: Planeta, 1992.

MORENO, Roque i SEVILLANO, Francisco (ed.). *El franquismo. Visiones y balances*. Alacant: Publicacions de la Universitat d'Alacant, 1999.

MORODO, R. *La transición política*. Madrid: Tecnos, 1993.

NÚÑEZ, Miguel. *La revolución y el deseo*. Barcelona: Península/Atalaya, 2002.

PONS PRADES, Eduardo. *Crónica negra de la transición española (1976-1985)*. Barcelona: Plaza&Janés, 1987.

POWELL, Charles. *España en democracia, 1975-2000*. Barcelona: Plaza&Janés, 2001.

PREGO, Victoria. *Así se hizo la transición*. Barcelona: Plaza&Janés, 1995.

PRESTON, Paul: Juan Carlos, el rey de un pueblo. Barcelona: Plaza&Janés, 2003.

SILVA MUÑOZ, F. *Memorias políticas*. Barcelona: Planeta, 1994.

SOLÉ TURA, Jordi. *Una història optimista. Memòries*. Barcelona: Ed. 62, 1999.

SOTO, Álvaro. *La transición a la democracia en España, 1975-1982*. Madrid: Alianza Editorial, 1998.

TIERNO GALVÁN, E. *Cabos sueltos*. Barcelona: Ed. Bruguera, 1981.

TUSELL, Javier. *Juan Carlos I. La restauración de la monarquía*. Madrid: Temas de Hoy, 1995.

----- . *Dictadura franquista y democracia, 1939-2004. Historia de España, XIV*. Barcelona: Crítica, 2005.

TUSELL, Javier; SOTO, Álvaro. *Historia de la transición, 1975-1986*. Madrid: Alianza Editorial, 1996.

VÁZQUEZ MONTALBÁN, Manuel: *Crónica sentimental de la transición*. Barcelona: Planeta, 1985.